

Kaikkien koulu

Koulu- ja opinpolun
segregaation ehkäisemisen
hanke "Kaikkien koulu"
vuosina 2022–2025

Toimenpidekokonaisuudet,
havainnot, opit ja
toimenpidesuosituks

Helsinki

Kaikkien koulu -hanketta toteuttaneet

Työryhmän jäsenet hankekausilla 1 ja 2

Kanslia

- **Jenni Väliniemi-Laurson,**
Projektipäällikkö
- Venla Bernelius
- Elina Eskelä
- Eeva Mynttinen
- Netta Mäki
- Hanna Ahtiainen
- Claudia Bergroth
- Jukka Hirvonen
- Sirkku Järvelä

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

- **Ville Palkeinen,**
Projektikoordinaattori
- **Kirsi-Maria Raunio,**
Projektikoordinaattori
- Carola Harju
- Leena Hiillos
- Sanna Ranto
- Viivi Snellman
- Tiina Antila-Lehtonen

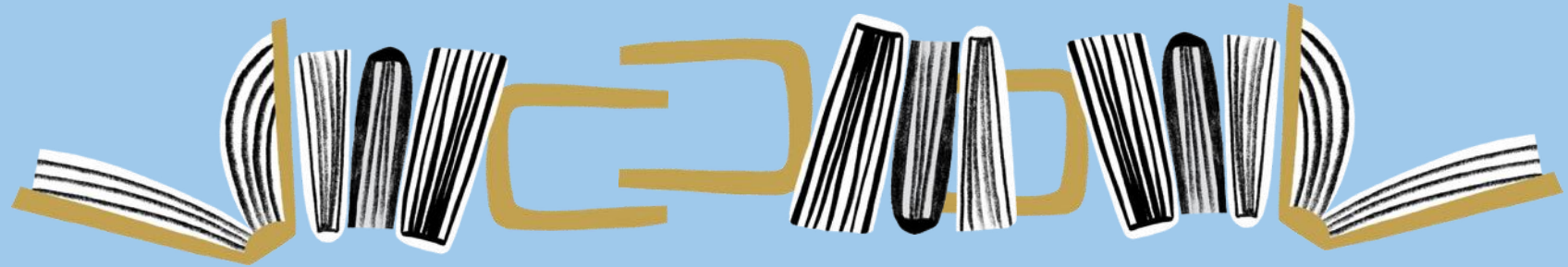
- Simo Ekholm
- Heidi Halkilahti
- Anne Jenu
- Silja Lindblad
- Piia Pelimanni
- Anniina Riikonen
- Petteri Räisänen

Kaikkien koulu -hanketta toteuttaneet

Ohjausryhmän jäsenet hankekausilla 1 ja 2

- Hanna Dhalmann (Kanslia)
- Ari Jaakola (Kanslia)
- Eeva Mynttinen (Kanslia)
- Max Takala (Kanslia)
- Ritva Tanner (Kanslia)
- Katja Vilkama (Kanslia)
- Päivi Etelämäki (KYMP)
- Ilppo Soininvaara (KYMP)
- Aleksi Rautio (KYMP)
- Miikka Haimila (Kuva)
- Lauri Hiltunen (Kuva)
- Katri Kairimo (Kuva)
- Carola Harju (Kasko)
- Arjariitta Heikkinen (Kasko)
- Leena Hiillos (Kasko)
- Riikka Reunanen (Kasko)
- Sanna Ranto (Kasko)
- Viivi Snellman (Kasko)
- Piia Pelimanni/
Kati Väyrynen (Kasko)
- Taina Torniainen/
Petra Okkonen (Kasko)
- Tuula Salmivaara-Pesonen/
Marianna Niemi-Korhonen (SOTE)

Sisältö

MIKSI?

- Koulusegregaatio ilmiönä haastaa alueiden, ihmisten ja palvelujen tasa-arvoa
- Alueiden eriytymisen ja koulusegregaation ehkäisy on osa Helsingin strategiaa
- Kaupunkiuudistus toimenpiteiden sateenvarjona

MITÄ?

- Onnistuminen laajojen ongelmien ratkaisemiseen vaatii yhteistyötä ja resursseja
- Peruspilarit kaupunkiyhteiseen ja toimijoiden välisen yhteistyön tekemiseen
- Kaikkien koulu -hankkeen koulusegregaation ehkäisemisen toimenpiteet

MITEN?

- Työpakettien toteutukset, opit ja toimenpide-ehdotukset
 - Koulusegregaation tietopohjan rakentaminen
 - Tarveperäisen rahoituksen laskennan uudistaminen
 - Palveluverkon ja oppilaaksiottoalueiden suunnittelun kehittäminen
 - Kodin ja koulun/päiväkodin, 3.sektorin ja toimialojen välisen yhteistyön syventäminen

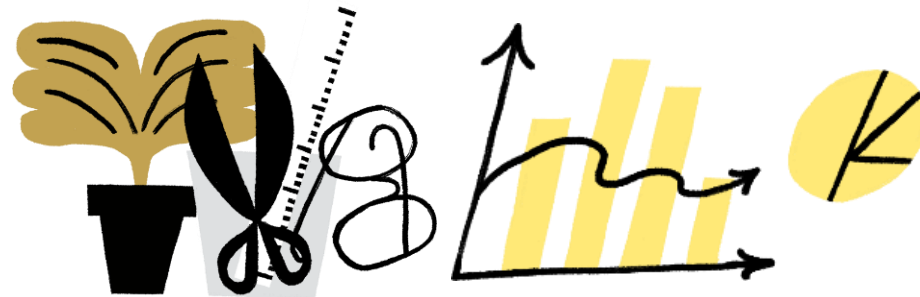
Miksi hanke toteutettiin?

- **Opetus- ja kulttuuriministeriöstä valtionavustus koulusegregaation ehkäisemiseen** – Helsingin kaupungin koulusegregaation ehkäisemisen hanketta, "Kaikkien koulu" toteutettiin vuosina 2022–2025 kahtena hankekautena.
- **Koulusegregaatio ilmiönä haastaa alueiden, ihmisten ja palvelujen tasa-arvoa** – Helsingissä on tunnistettu alueiden, lasten ja nuorten oppimisen, tulevaisuuden mahdollisuuksien sekä palvelujen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon olevan haastettuna. Koulusegregaatio on tästä näkyvä ilmiö.
- **Alueiden eriytymisen ja koulusegregaation ehkäisy osana Helsingin strategiaa** – Strategiakausilla 2021–2024 sekä 2025–2029 segregaatian ehkäiseminen on tunnistettu ja valittu keskeiseksi strategiseksi painopisteeksi.
- **Kaupunkiuudistus toimenpiteiden sateenvarjona** Kaupunkiuudistuksella ratkotaan asuinalueiden segregaatiota. Kaikkien koulu -hankkeen sisällöt ovat olleet osa kaupunkiuudistuksen toimenpiteitä.

Valtion erityisavustus koulusegregaation ehkäisemiseen

- Opetus- ja kulttuuriministeriö suuntasi vuonna 2021 yhdessä Ympäristöministeriön kanssa kunnille rahoitushaun, jonka avulla kuntien toivottiin kehittävän uusia toimintamalleja koulu- ja naapurustosegregaation vähentämiseen (perusteena selvitys Bernelius & Huilla 2021*)
- Taustalla oli havainto siitä, että moniulotteiseen koulusegregaation haasteeseen vastaamiseksi tarvitaan hallintokunnat ylittäviä, yhdessä koordinoituja toimenpiteitä ja uusia kaupungin sisäisiä yhteistyömalleja.
- Helsingin kaupunki sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtion erityisavustuksen koulusegregaation vähentämistä koskevaan hallinnonalojen väliseen yhteistyöhön ja kaupunki-suunnitteluun vuosille 2022–2023 sekä jatkorahoituskaudelle vuosille 2024–2025. Hankekausilla oli osin eri tavoitteet sekä sisällöt. Hanke sai nimekseen ”Kaikkien koulu”.

Valtion erityisavustus kohdentui perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä toimialojen yhteistyöhön

- Kuntien koulusegregaatiohankkeiden toimenpiteiden tuli koskea esi- ja perusopetuksen lisäksi varhaiskasvatusta sekä kulttuuri- ja nuorisotoimea koulusegregaation ehkäisemisen potentiaaliin vaikuttavina toimijoina.
- Avustuksen tavoitteena oli auttaa kaupunkia ja kuntia kehittämään perusopetuksen oppilasalueisiin, peruskoulujen ja varhaiskasvatusyksiköiden naapurustoihin sekä lähikouluperiaatteen toteutumiseen liittyvää hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.
- Avustus tarkoitettiin koulusegregaation vähentämisen kannalta olennaisen kaupunkisuunnittelun, hallinnonalojen välisen yhteistyön ja koordinaation kehittämiseen ja vahvistamiseen kuntien ja kaupunkien sisällä ja niiden välillä.

Koulu- ja naapurusto-segregaation noidankehä 1/2

- Koulu- ja päiväkotisegregaation merkittävin syy on alueellinen eriytyminen.
- Perusopetus ja varhaiskasvatus ovat lähipalveluita, minkä vuoksi alueellisen hyvä- ja huono-osaisuuden kasautuminen heijastuu kouluihin ja päiväkoteihin.
- Alueiden ja koulujen eriytymistä voidaanakin kuvata noidankehänä, jossa alueiden ja koulujen eriytyminen vahvistavat toisiaan.

Koulu- ja naapurusto-segregaation noidankehä 2/2

- Eri sosioekonomisista taustoista tulevien perheiden valinnoilla on koulusegregaatioilmiössä iso merkitys.
 - Parempiosaisten lapsiperheiden asumisvalinnat ja muuttoliike tyypillisesti suuntautuu pois pienituloisemmilta alueilta.
 - Korkeasti koulutetut perheet valitsevat myös useammin lapsilleen muun kuin alueen lähikoulun, esimerkiksi painotetun opetuksen perusteella.
 - Päiväkotien osalta eriytymistä voimistavat myös perheiden päiväkotien valinnat.
 - Yksityiset päiväkodit ja valtion- sekä sopimuskoulut tuottavat perheiden valintoihin oman kuvionsa.

Lasten ja nuorten segregoitumisen riskit

1. Oppimistulosten eriytyminen

- Osaamisen polarisoituminen ml. kielitaidon kehittymisen eriytyminen.
- Osallistumisen, työelämä- ja kansalaistaitojen heikkeneminen.
- Tulevaisuudenuskon eriytyminen.

2. Elämänpiirien eriytyminen

- Luottamuksen ja väestösuhteiden rapautuminen.
- Vaikutukset kotoutumiseen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen.
- Kuplautuminen, jossa tietyn taustan tai kieliryhmän asukkaat elävät kohtaamatta toisiaan.
- Jengiytyminen, radikalisoituminen, yhteiskuntarauhan järkkäminen.

3. Resursointitarpeen eriytyminen

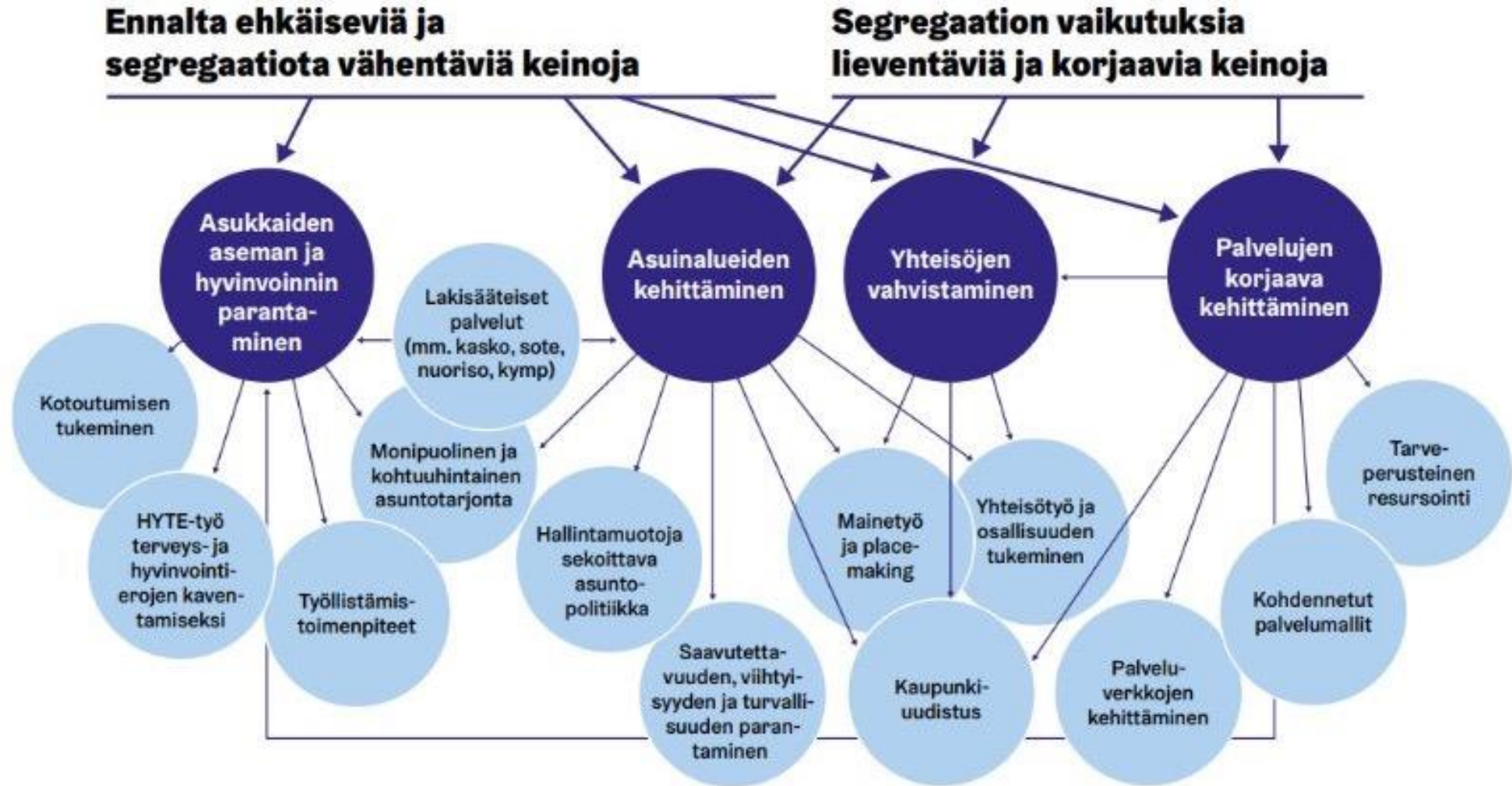
- Tarve lisäopetukselle ja lasten tuelle alueellisesti eriytynyttä, mikä aiheuttaa kustannusvaikutuksia.
- Oppilaiden suuret tasoerot ja tuen tarpeet vaativat sopeutumiskykyä kuten valmiuksia kehittää uudenlaisia toimintatapoja ja opetuksen pedagogiikkaa.
- Matalan sosioekonomisen rakenteen alueiden kouluihin ja päiväkoteihin on joissain tapauksissa vaikeampaa rekrytoida kelpoisia opettajia ja/tai opettajien vaihtuvuus on suurta.

Segregaation ehkäisyllä on Helsingin strategioissa pitkät perinteet – Kaupunkiuudistus yhtenä keinona ratkoa haasteita

- Helsingissä oli hyvä lähtötilanne koulusegregaation ehkäisemiseen Kaikkien koulu -hankkeelle, sillä kaupunki on tehnyt pitkäjänteisiä toimia segregaaion ehkäisemiseksi.
- Helsingin **kaupunkistrategiat** ovat sisältäneet vahvoja painotuksia sekä listattuja keinoja niin segregaaion ennaltaehkäisyyn kuin lieventämiseen ja korjaamiseenkin. Keinoja on käytetty kaikilla hallinnontasolla ja toimialoilla sekä kaupungin kumppaneiden kanssa. Toimenpiteitä on puolestaan toteutettu sekä kaupungin perustoimintana (mm. talousarviotavoitteet, koulutus 2030 ohjelmatyö, Hyte -työ, Lapsiystävällinen kunta -työ) kuin hanketyöllä (esim. lähiöohjelmat).
- Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmassa 2020 ja 2024 sekä kaupunkistrategiassa 2021-2025 ja 2025-2029 on päätetty kaupunkiuudistuksen toteutuksesta. **Kaupunkiuudistus** on kaupunkiyhteinen aluekehittämisen toimintamalli, jonka tavoitteena on asuinalueiden veto- ja pitovoiman vahvistaminen. Kaupunkiuudistuksella lisätään viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta, parannetaan palveluita sekä mahdollistetaan laadukas täydennysrakentaminen. Tämä tarkoittaa niin investointeja rakentamiseen ja kaupunkirakenteeseen kuin käyttötalousmenojen ja tekemisen kohdentamista ketteriin toimenpiteisiin. Kaupunkiuudistusalueilla (Malminkartano-Kannelmäki, Malmi, Mellunkylä ja Meri-Rastila) tehdään siis pitkäjänteistä työtä segregaaion vähentämiseksi ja yksi ulottuvuus tästä on alueiden koulusegregaaion vähentäminen.

Segregaation keinovalikoima Helsingissä

Kaupunkiuudistuksen päätavoitteena on alueiden veto- ja pitovoiman vahvistaminen vuoteen 2035 mennessä

Alueiden kehittämisen tavoitteet

Sosiaalinen kestävyys kasvaa

Tyytyväisyys asuinalueeseen ja palveluihin kasvaa

Koettu turvallisuus paranee

Toimenpiteiden ja investointien painopisteet

Elinvoima

- Asuntokannan lisääminen hallintamuotoja tasapainottaen
- Investointitason varmistaminen
- Kaupallisen vetovoiman vahvistaminen

Palvelut

- Palveluiden kehittäminen
- Palvelutilojen rakentaminen
- Tapahtumallisuus

Viihtyisyys

- Asemanseutujen parannukset
- Puistojen ja virkistysalueiden kunnostus ja rakentaminen
- Tyhjien tilojen käyttöönotto ja väliaikaiskäyttö

Osallisuus ja viestintä

- Vuorovaikutus ja aluekehittäminen asukkaiden kanssa alueen erityispiirteet huomioiden
- Monikanavainen ja selkeä alueiden tarpeista lähtevä viestintä

Kohdistamme toimet Kaupunkiuudistusalueille, koska..

Jokaisen alueen toivotaan olevan vetovoimainen. Tavoitteena on, että asuinalueiden asema sosio-ekonomisiin mittarein ei erkane enempää kaupungin keskiarvosta.

- Alueilla asuu yhteensä 15 401 (v. 2024) 0–17-vuotiaista peruskouluikäistä lasta ja nuorta (7,4 % kaupungin lapsista ja nuorista).
- Vieraskielisten lasten ja nuorten osuus 0–17-vuotiaista on kaupunkiuudistusalueesta riippuen 42–64 %.
- Alueiden lasten ja nuorten tulomuuttajissa on enemmän vieraskielisiä ja alueilta lähtijöissä kantasuomalaisia.
- Lähikoulun valinnoita alueilla vähemmän etenkin yläkouluvaiheessa kuin kaupungissa keskimäärin.

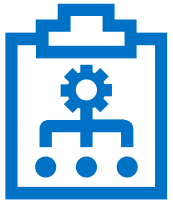

Mitä?

- Koulusegregaation ehkäisemiseen ja lieventämiseen tarvitaan kaupungin toimialojen omien palvelujen yhteistyötä sekä toimialojen välistä yhteistyötä. Onnistuminen vaatii valtuutukset toimia, yhteistyön koordinoinnin, yhteisen ymmärryksen ratkaistavasta asiasta ja resursoinnin kehittämisen.
- Prosessissa pitää huomioida ilmiön juurisyys, rakentaa yhteistyötiimi, valita tavoitteet, asettaa konkreettiset toimenpiteet ja lopuksi seurata tuloksia ja oppia niistä.
- Kaikkien koulu -hankkeessa toimenpiteitä kohdennettiin niin tiedolla johtamiseen, resurssien tarkempaan kohdentamiseen, kaupunkisuunnittelun ja palveluiden yhteistyörakenteisiin kuin alueellisten opinpolun vetovoimatekijöiden lisäämiseen.

Mitä Koulusegregaation ehkäisemisen ja lieventämisen yhteistyö vaatii?

- Kaupunkiyhteisen mandaatin
- Tahon, joka pitää ohjat käsissään ja koordinoi työtä

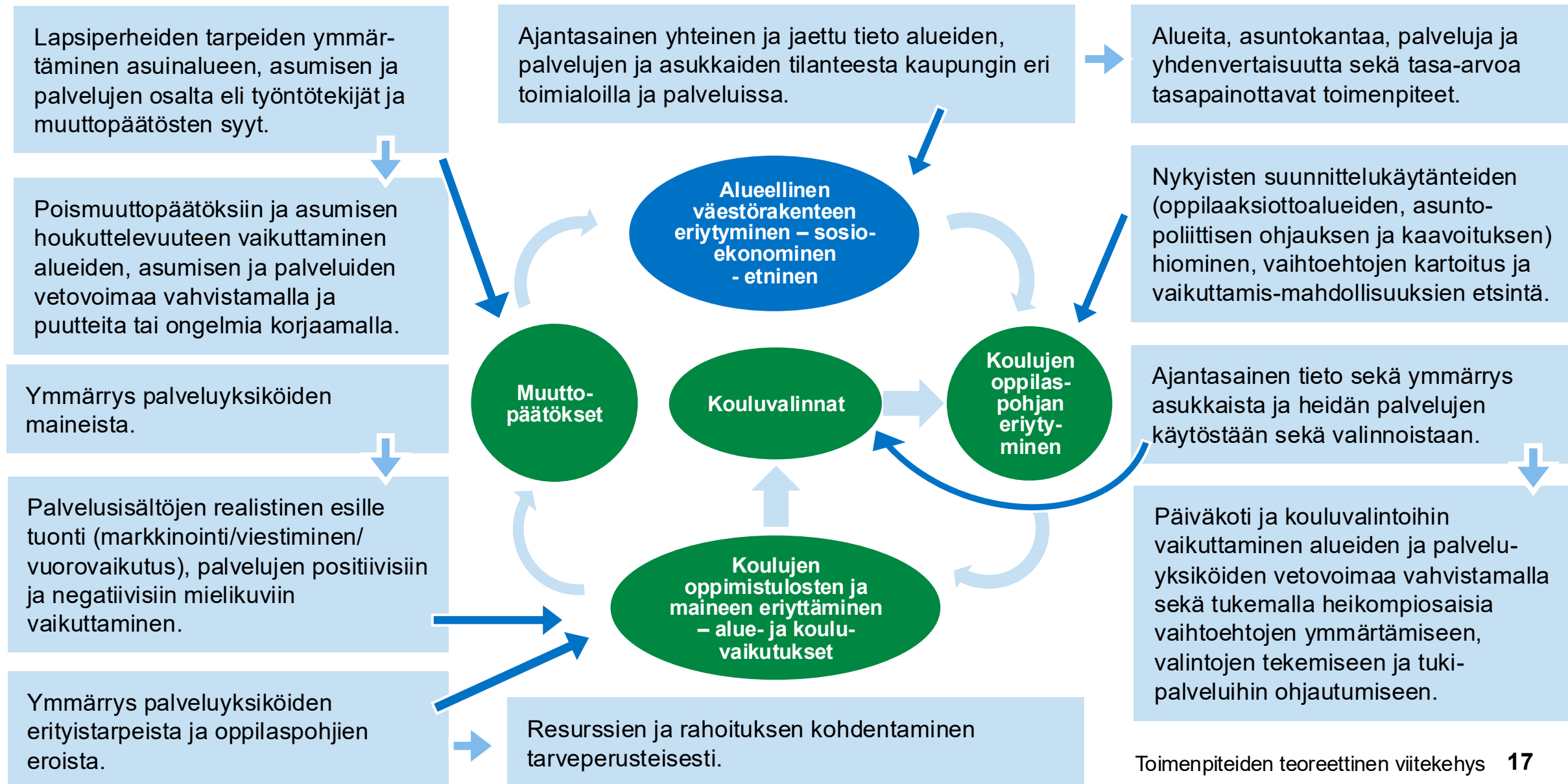

- Yhteisen ymmärryksen ratkaistavasta ongelmasta
- Ymmärryksen siitä, että aivan jokaisella on oma roolinsa alueellisen eriytymisen ehkäisemisessä

- Kaupunkiyhteistä resursoinnin suuntausta ja priorisointia (ml. myönteinen erityiskohtelu)

Mitä tehdä noidankehän selättämiseksi

Kaikkien koulu -hankkeen prosessi -hankkeen suunnittelusta toteutukseen

1. Ilmiön tarkastelu

2. Kaupungin yhteisen tiimin rakentaminen

3. Ongelman juurisyyt ja valitut osaongelmat

4. Konkreettiset toimenpiteet 2022-2025

5. Mitä opimme?

**Sidosryhmien
osallisuus,
ongelman ja
ratkaisujen
iterointi**

Kaikkien koulu -hankkeen tavoitteet

Koulusegregaation ehkäiseminen ja lieventäminen, johon hankeaikaisina tavoitteellisina työpaketteina sisältyivät:

1

Työpaketti 1. Koulusegregaation tietopohjan kehittäminen kaikkien toimialojen yhteistyölle

2

Työpaketti 2. Myönteisen erityiskohtelun eli tarveperusteisen rahoituksen laskennan kehittäminen ja laskentamallin tarkentaminen

3

Työpaketti 3. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnittelun kehittäminen kaupunkiyhteiseksi ja asukkaat osallistavaksi prosessiksi

4

Työpaketti 4. Alueellisen yhteistoiminnan mallin kehittäminen väestöryhmien välisten positiivisten kohtaamisten lisäämiseksi sekä koulujen/ päiväkotien vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi

Tavoitteena koulusegregaation ehkäisemiseen liittyvien juuri-syiden etsintä ja toimintamallin hahmottaminen.

Miten?

Työpakettien toteutukset, opit ja toimenpide-ehdotukset

1. Koulusegregaation tietopohjan rakentaminen
2. Tarveperäisen rahoituksen laskennan uudistaminen
3. Palveluverkon ja oppilaaksiottoalueiden suunnittelun kehittäminen
4. Kodin ja koulun/päiväkodin, 3.sektorin ja toimialojen välinen yhteistyön syventäminen

Hankkeen toimenpiteitä opinpolun segregaation ehkäisemiseen

Palveluverkon ja oppilaaksiottoalueiden suunnittelun sekä asunto-rakentamisen ja asunto-politiikan yhteiset tarkastelut ja yhteistyömallien rakentaminen

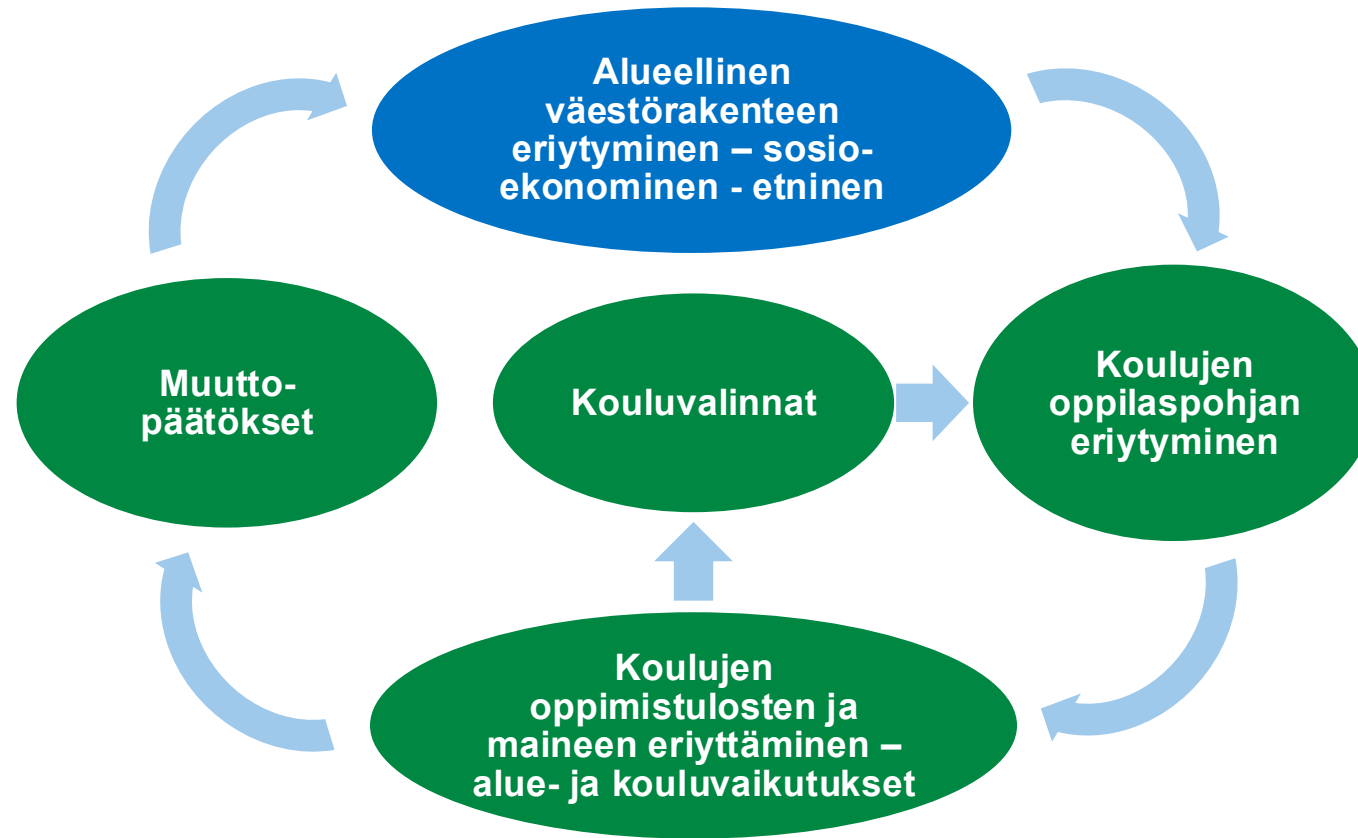
Tietopohjan ja ilmiön seurannan mittareiden luominen, kaupunkiorganisaation toimijoiden haastattelut & TP-rahoituksen käytön esimerkit –tietopaketti julkaisu

TP-rahoituksen laskentamallin uudistaminen

Lapsiperheiden muuttopäätökset –kysely-tutkimus ja tilastolliset muuttovirtojen tutkimukset

Yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisääminen ja parantaminen kotien ja koulun/päiväkodin sekä muiden toimisalojen ja 3.sektorin kanssa

Huoltajien osallistaminen ja väestö-ryhmien positiivisten kohtaamisten lisääminen

Placemaking -kyselytutkimus 9–12-vuotiaiden kaupunkitilan käytöstä ja lasten työpajat konseptin suunnitteluun. Kannelmäen place-making kokeilu sitratorin nuorisotalon edustalla.

Benchmark –kysely koulusegregaatiohankkeita toteuttaville kunnille palveluverkon muodostamisen malleista ja työpaja palveluverkon suunnittelusta Helsinkiin hyviä esimerkkejä etsien.

Tasa-arvoisen opinpolun vahvistaminen

Alueelliset erot varhais-kasvatuspalvelujen käytössä -tutkimus (Hela-hanke)

1. Työpaketti

Kaupunkiyhteinen tiedolla johtaminen:
Koulusegregaation tietopohjan vahvistaminen
ja seurannan luominen

1. Työpaketti / osa 1

**Koulusegregaation tietopohja
palveluverkkosuunnitteluun
sekä tutkimukset ja tarkastelut
ilmiön osa-alueista**

Koulusegregaation ehkäisemisen tiedolla johtamiseen kuuluu tietotalustoilla olevia tilastotietoja ja mittareita

- Jokaisella toimialalla on omia tietotalustoja alueellisen eriytymisen sekä niiden tuottamien palveluiden kannalta oleellisten asioiden erilliseen seurantaan. Tietoja voidaan käyttää monesti tietosuojasystistä vain toimialan oman toiminnan ohjauksessa.
- Kaikkien koulu -hankkeessa oli tavoitteena rakentaa ensin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle koulusegregaation ehkäisemisen huomioivaan palveluverkkosuunnitteluun yhteinen tietokoonti alueelliselle ja palveluyksikkökohtaiselle tiedolle. Tämä tietokoonti toimi pohjana laajemman kaupunkiyhteisen tietotalustan ja koulusegregaation tietopohjan rakentamiseen.

Hankkeessa tuotettuja koulusegregaatioon liittyviä tutkimuksia

Koulusegregaatioon liittyvistä ilmiön osa-alueista tuotettiin useampia tutkimuksia.

- Lapsiperheiden muuttoliiketutkimuksia:

[Asumisidylliä etsimässä – pientaloasuminen omistustontilla houkuttelee lapsiperheitä pois Helsingistä](#)

[Helsingiläislasten muutot lapsuusaikana-
Ketkä muuttavat ja milloin?](#)

[Helsingiläislasten asuinalueet lapsuusaikana:
missä asutaan ja miten muutot suuntautuvat?](#)

[Helsingiläislasten muuttojen valikoituminen
lapsuusaikana: miten muuttoalttius riippuu
perheiden ja asuinalueiden tulotasosta?](#)

- Lasten ja nuorten kaupunkitilatutkimus Helsingin kaupungin sisäiseen käyttöön sekä sen pohjalta placemaking toteutus lisäämään viihtyisyyttä Kannelmäen sitratorilla ja nuorisotalon edustalla.
- Varhaiskasvatuksen segregaatiodista tuotetaan tietoa Hela –tutkimushankkeessa v. 2025-2028, jossa tarkastellaan eriytymisen vaikutuksia päiväkotien yksikkötasoisii eroihin.

Tietopohjakehittämisen alkuvaiheen opit ja suositukset

Tietosuoja: Vaikka tiedon arkaluonteisuutta voidaan häivyttää monella eri tavoin esim. yhdistelemällä, pseodonymisoimalla ja poistamalla tietoja, aggregoidussakin tiedossa on huomioitava tietosuoja-asiat.

Tiedon elinkaari: Tiedon keräys on työlästä, joten tiedon elinkaari on mietittävä alusta loppuun ennen tiedon keräyksen aloittamista. Prosesseissa on hyvä miettiä mitä tietoa voidaan saada ja mikä tieto palvelee parhaiten. Selvillä pitää myös olla miten tieto kerätään esim. jo olemassa olevien työprosessien ja järjestelmien avulla. Tärkeintä on kuitenkin tietää jo alussa kuka tietoa analysoi ja hyödyntää eli mihin tietoa käytetään.

Tiedon laatu: haasteet ovat isoja ja laadun kehittämiseen on panostettava. esim. lain tulkinnat, ohjeet ja tiedon yhdenmukainen tallentaminen.

Luottamus väestöryhmien välillä sekä palveluihin on keskeisiä turvallisuuden ja hyvinvoinnin mittareita. Tiedolla johtamisessa segregaation osa-alueiden mittariksi olisi hyvä harkita myös väestön **luottamuksen tarkastelua**.

1. Työpaketti / osa 2

Kaupunkiyhteisen alueellisen johtamisen tietopohjan kehittäminen

Koulusegregaation tietopohja

Kaupunkiyhteinen alueellisen johtamisen tietopohja: tausta ja tavoite 1/3

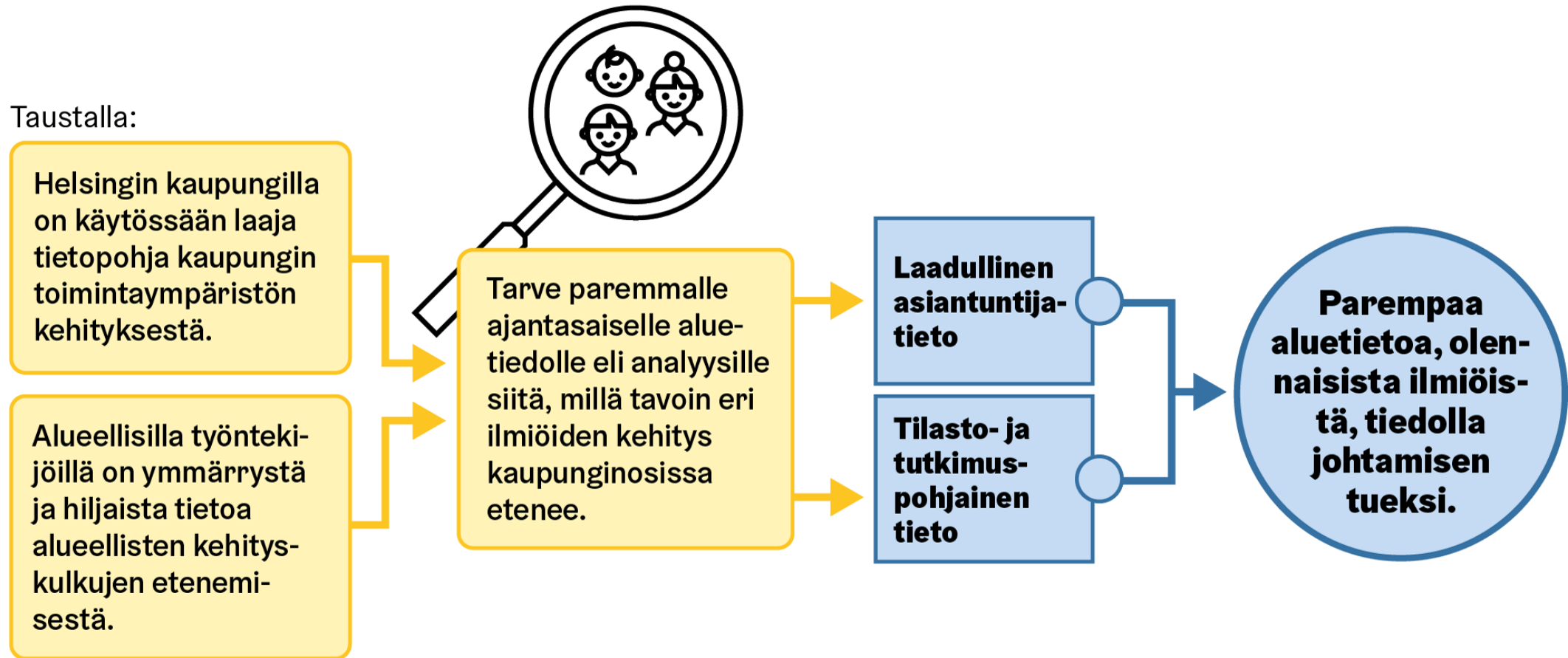
- Alueellisen eriytymisen ehkäisemiseksi oli tunnistettu tarve vahvistaa kaupunkiyhteistä tietopohjaista johtamista ja ennen kaikkea alueellista johtamista: **tarve parantaa eri toimialojen yhteistä tilannekuvaa ja näkymää alueperusteisesti.**
- Ratkaisuna kehitettiin kaikkien toimialojen yhteinen alueellisen johtamisen ja –suunnittelun tietopohja, joka sisältää **sekä tilasto- ja tutkimustietoa että kaupungin eri palvelujen työyhteisöjen tuottamaa laadullista tietoa alueiden ilmiöistä.**

Kaupunkiyhteinen alueellisen johtamisen tietopohja: tausta ja tavoite 2/3

- Alueellista tietopohjaa tehtiin kolmen hankkeen yhteistyönä, joiden tavoitteena oli luoda **yksi yhteinen tietoaalusta** erillisten sijaan:
 - Kaikkien koulu -hanke → koulusegregaation tietopohja
 - Kaupunkiuudistusalueiden tilannekuva
 - Lasten ja nuorten turvallisuuden tilannekuva
- Vuonna 2024 alueellisen tietopohjan rakentamisen tavoitteet kytkeytyivät kaupunkistrategiassa määriteltujen kaupunkiuudistusalueiden (**Malminkartano-Kannelmäki, Meri-Rastila, Malmi, Mellunkylä**) kehittämiseen. Kohderyhmänä tietopohjassa erityisesti lapset ja nuoret.
- Jatkossa tietopohjaa on tarve laajentaa koskemaan myös muita alueita ja elinkaariryhmiä kuten työikäisiä ja ikääntyneitä.

Tavoitteena alueellisen ja tietopohjaisen johtamisen tukeminen yhteistä tilannekuvaa vahvistamalla

Miten tästä eteenpäin? Tietopohjan toimenpide-ehdotukset

Tietopohjaa tulee kehittää priorisoiden nykyhetken tarpeita ja vastaamaan tulevaisuuden tarpeita seurannan myötä.

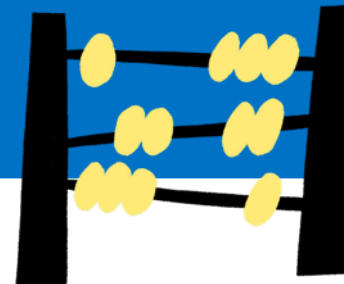
Jatkotoimenpiteissä tulee huomioida **tietojohtamisen näkökulmat**, ja varmistaa, että toimenpiteissä tehdään yhteistyötä tiedon johtamisen ja tiedon hallinnan kanssa. Toiminnan vaikuttavuuden arviointi tulee myös varmistaa tietopohjaisesti.

Alueellisen johtamisen tietopohjan yhteiskäyttöön kannattaa luoda myös **uusia rakenteita eri toimijoiden/ toimialojen ja palvelujen välille** sekä sisällyttää käyttö toiminnan vuosikelloon.

Alueellisen johtamisen tietopohjan **kehittämistä kannattaa jatkaa käyttäjä-lähtöisenä** erityisesti mittareiden priorisoinnissa ja käytettävyyden parantamisessa.

Tiedonkeruuseen, tietopohjan ylläpitoon ja tiedonkäsittelyyn on **hyvä varmistaa riittävät resurssit** ja sitoutuminen niin johdon kuin toteuttavien tahojen osalta.

Tietopohjasta on hyvä **viestiä koko organisaatiossa säännöllisin väliajoin** tietoisuuden ylläpitämiseksi ja käytön laajentamiseksi.

2. Työpaketti

**Tarveperusteisen rahoituksen
laskennan uudistaminen**

Tarveperusteisen (TP) rahoitusmallin laskennan päivittäminen ja laajentaminen ^{1/2}

Tavoitteena oli tehostaa ja tarkentaa tarveperusteisen rahoituksen laskentatapaa.

- Uusittu TP-rahoitusmalli laskettiin vuonna 2022. Edellisen kerran malli laskettiin vuonna 2016.
- Keväällä 2022 peruskoulujen tarveperusteisen rahoituksen mallia päivitettiin niin, että laskennassa siirryttiin aluepohjaisesta tiedosta koulukohtaiseen tietoon. Uusi rahoitusmalli otettiin käyttöön suomen- ja ruotsinkielisessä perusopetuksessa 1.8.2023.
- Varhaiskasvatuksen tarveperusteisen rahoituksen malli uudistettiin niin ikään yksikkökohtaisen tiedon hyödyntämisen periaatteella ja se otettiin käyttöön perusopetuksen mallin kanssa samaan aikaan. Laskentamallissa on eri indikaattorit kuin perusopetuksessa.

Tarveperusteisen (TP) rahoitusmallin laskennan päivittäminen ja laajentaminen ^{2/2}

- Vuonna 2023 perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen rahoitus yhtenäistettiin siten, että suomen- ja ruotsinkielisillä palveluilla on yhtenäinen laskentamalli ja yhteinen budjetti. Rahoitusta on jaettu uuden mallin mukaan 1.8.2024 alkaen.
- Myös eri toimialojen palveluille on tehty tarveperusteisen rahoituksen laskentamalleja (esim. kirjasto ja nuorisotoimi) ja laajentamisen mahdollisuuksia useampiin palveluihin on mietitty.
- Helsinki oli mukana lisäksi kansallisesti yhtenevän laskentamallin kehitystyössä.

Tarveperusteisen rahoituksen kansainväliset esimerkit

- Hankkeessa tuotettiin Koulujen [tarveperusteisen rahoituksen tietokatsaus](#) kansainvälisin esimerkein rahoituksen käytön mahdollisuuksista ja variaatioista eri Euroopan maissa. (Oittinen, Bernelius, Ramos Lobato 2023)
- Esimerkit osoittavat, että rahoitusta käytetään pääosin lisähenkilöstön palkkaamiseen, mutta myös esimerkiksi oppimisen tukimateriaalien hankintaan sekä henkilöstön koulutukseen. Tärkeinä mainitaan myös kodin ja koulun yhteistyön parantaminen sekä yhteisöllisyyden, kotoutumisen ja kielen oppimisen tukitoimet.

Tarveperusteisen rahoituksen suunnittelun ja käytön oppeja sekä suosituksia 1/3

Uusi koulujen oppilaiden ja heidän huoltajiensa tietoihin pohjaava rahoitusmalli ennustaa oppimistuloksia paremmin kuin aiempi aluepohjaiseen tietoon perustuva malli.

Indeksiä ei ole tarvetta päivittää joka vuosi, koska sen tasoon vaikuttavien tekijöiden muutokset ovat hitaita, jollei radikaalisti aiemmasta poikkeavia toimia kohdenneta heikoille kouluille tai toimintaympäristö muutu suuremmin (esim. laajempi täydennysrakentaminen).

Palveluyksiköille tulisi jättää harkintavaltaa rahoituksen käytön priorisoinneissa ja muodoissa, sillä tilastollisten taustamuuttujien taso ei välttämättä suoraan vastaa yksiköiden erilaisia toimintaympäristöhaasteita.

Tarveperusteisen rahoituksen suunnittelun ja käytön oppeja sekä suosituksia 2/3

Mallin seuranta ja sen vaikutusten arvioinnin tärkeys, mutta myös haasteellisuus on tunnistettu.

- Helsingin yliopistossa ja Aalto yliopistossa tutkitaan TP-rahoituksen vaikutusta oppimistuloksiin sekä toiselle asteelle siirtymisen todennäköisyyteen.
- Tutkimuskysymyksinä ja vaikutusten arvioinnissa vähemmälle on kuitenkin jäänyt rahoituksen mahdollinen vaikutus yksilöiden muuhun hyvinvointiin.

Keskijohdolta on noussut toive TP-rahoituksen muutosten sopeutumisaikaan (esim. siirtymäajan rahoitus tai kompensaatiot).

Mitä pienemmän vaikutusalueen palveluyksiköstä puhutaan, sitä huomattavammat väestömuutokset täydennysrakentamisella ja asuinrakennusten peruskorjausväistöillä voi olla.

Tarveperusteisen rahoituksen suunnittelun ja käytön oppeja sekä suosituksia 3/3

TP-rahoitusmallien laskennassa paras lopputulos syntyy niin, että mallin muuttujat valitaan palvelun asiantuntijoiden kanssa keskustellen siitä, mitkä ovat juuri ne tekijät, jotka lisäävät kunkin palvelun ja toiminnan palveluntarvetta.

Muiden palvelujen kohdalla myönteisen erityiskohtelun mallien käyttöönotossa on ratkaistava erilaisia kysymyksiä kuin koulujen osalta (esim. oppilaaksiottamisalueiden puute, lapsipohjan nopeiden muutosten mahdollisuus kaupunkiuudistuksen täydennysrakentamisen/ peruskorjausten ja asuntopoliittisen ohjauksen myötä mm. varhaiskasvatuspaikka voidaan osoittaa lähimmälle vapaalle toimipisteelle, joka ei välttämättä heti omalla asuinalueella).

Miten tästä eteenpäin? TP-rahoitus toimenpide-ehdotukset ^{1/2}

TP-indeksi suositellaan **päivitettäväksi 2–3 vuoden välein** ja koko malli tulee päivittää noin **5 vuoden välein.**

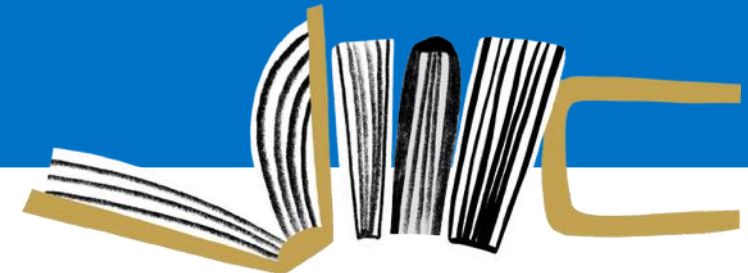

Tarveperusteisen rahoituksen vaikuttavuutta arvioitaessa olisi esimerkiksi oppimistulosten muutosten ohella syytä **tarkastella myös laajemmin oppilaiden hyvinvoinnin mahdollista paranemista.**

Jos TP-rahoitusmallia laajennetaan muihinkin palveluihin, tulee mallin muuttajat **valita kunkin palvelun lähtökohdista.**

TP-rahoituksen käytössä **yhteistyön tekeminen** lähimpien niveltuvien palvelujen kesken. Rahoituksen käytön suunnittelu toisiaan täydentäen. Tietoisuuden lisääminen alueille suunniteltujen lisäpanostusten kokonaisuudesta.

Yksiköille tulisi jättää harkintavaltaa rahoituksen käytössä ja priorisoinnissa. Vaikka suurin osa rahoituksesta käytetään opettajien ja muun henkilöstön palkkaamiseen, tulisi rahoitusta voida käyttää tarvittaessa myös esim. materiaalihankintoihin (erityisoppimateriaalien, kuten selkokielisten kirjojen hankintaan) tai ulkopuolisten kumppaneiden työn hankintaan (esim. suomenkielen ja -kulttuurin opetusta sekä kotoutumista tukevat näytelmät, työpajat ym.).

Miten tästä eteenpäin? TP-rahoitus toimenpide-ehdotukset 2/2

Erilaisiin muutoksiin tulisi varautua ajoissa ja joustavasti:

Yksiköt tarvitsevat **sopeutumisaikaa** rahoituksen muuttuessa.

Asuintalojen peruskorjausväistöt ja perheiden asuinpaikan muutokset **voivat aiheuttaa isojaakin muutoksia** pieniin yksiköihin sekä lähtö- että kohdeyksiköissä.

→ Jonkinlainen **puskurirahoitus** takaisi yksiköiden rahoituksen ennakoitavuuden ja jatkuvuuden yksiköiden lapsi- ja oppilaspohjan väliaikaisesti muuttuessa.

3. Työpaketti

**Palveluverkon ja koulujen oppilaaksiottoalueiden
suunnittelun kehittäminen**

Kaupunkiuudistusalueiden oppilaaksiottoalueiden kehittäminen 1/3

Tavoitteena oli kehittää oppilaaksi-ottoalueiden suunnitteluun liittyvää kaupungin sisäistä yhteistyömallia.

Kaupunkiuudistusalueiden oppilaaksiottoalueet tarkasteltiin monialaisesti mm. palveluverkon, asuntorakentamisen ja kaupungin asukasvalinnan näkökulmista sekä suunniteltiin tarvittavia toimenpiteitä segregaaion vähentämiseksi.

Kaupunkiuudistusalueiden oppilaaksiottoalueiden kehittäminen 2/3

Toimenpiteitä olivat:

- Varhaiskasvatuksesta peruskouluihin ulottuvan alueellisen koulupolun sujuvoittaminen tarkastelemalla tilaverkon kehittämismahdollisuuksia.
- Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen ja erityisesti nuorisopalvelujen tarjonnan mahdollinen kytkentä kouluverkon suunnittelutyöhön.
- Joustavan oppilaaksiottoalueen käytännön soveltamisen pohdinta segregatioherkille alueille.
- Palveluverkon suunnittelun näkökulmien, toimijoiden ja systemaattisen yhteistyömallin kuvaaminen.

Kaupunkiuudistusalueiden oppilaaksiottoalueiden kehittäminen 3/3

Palveluverkon ja koulupiirien kehittämisellä voidaan tukea kaupunkiuudistusta.

Toimenpiteet sisälsivät pilottihankkeita, uusia yhteissuunnittelun käytänteitä ja prosesseja sekä vaihtoehtojen tarkastelua:

- Laakavuoren korttelitalo pilotissa aloitettiin uudenlainen käyttäjälähtöinen palveluiden yhteissuunnittelu ennen rakennushankkeen alkamista.
- Kanslian asuntorakentamisen ja asuntopolitiikan ohjaamisen yksiköiden sekä Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkosuunnittelun välillä käynnistettiin systemaattinen yhteistyömalli alueiden yhteissuunnitteluun jatkossa.
- Muista kunnista saatiin oppeja oppilaaksiottoalueiden muodostamisen erilaisista tavoista.

Palveluverkkosuunnittelun oppeja ja suosituksia

Palveluverkon suunnittelussa ennakointitieto tulevista asuinrakenteen sekä palvelurakenteen muutoksista on tärkeää, mutta tietoa on vaikeaa yhdistää eri toiminnoista/kaupungin tekemisistä.

Pilottikohde Laakavuoren korttelitalon opit tärkeitä monesta näkökulmasta; esim. mitkä toiminnot kannattaa yhdistää ja missä sekä miten suunnitella tilat ja resursoida yhteistyö käytön ajalle sujuvaksi.

Toimivan palveluverkon suunnittelu yhteistyössä on prosessin ensivaihe, mutta yhteistyö pitää varmistaa myös seuraavissa tilojen käytön suunnittelun ja lopulta käytännön palvelujen järjestämisen vaiheissa.

Asukaslähtöisyyden merkitys olisi hyvä kirkastaa toteutuksen tasolla; miten ja missä kohtaamisissa tai tilanteissa koulujen/päiväkotien palveluverkkosuunnittelu tai kaupunkiuudistus voi olla mukana asukasvuorovaikutuksen sisältöinä.

Palveluverkkosuunnittelun toimenpide-ehdotukset

YKSIKKÖTASO

Päiväkotien ja koulujen johto pystyy tukemaan palveluverkon suunnittelua paitsi palvelun tasolla myös erityisesti asukkaiden osallisuuden toteuttamisen tasolla

→ esim. huoltajakohtaamiset ja tilaisuudet yhteistyössä palveluverkon suunnittelun kanssa.

Opinpolun ja vaihtoehtojen tasa-arvoinen viestiminen huoltajille ja oppilaille, jotta opinpolut olisivat johdonmukaisia, ehyitä ja ennakoitavia.

PALVELUN TASO

Tiedonvaihto alueellisista kysymyksistä hallinnon tasolle ja tasapainon/tasaisen oppilaspohjan saavuttamisessa yksiköissä palvelun tasolla.

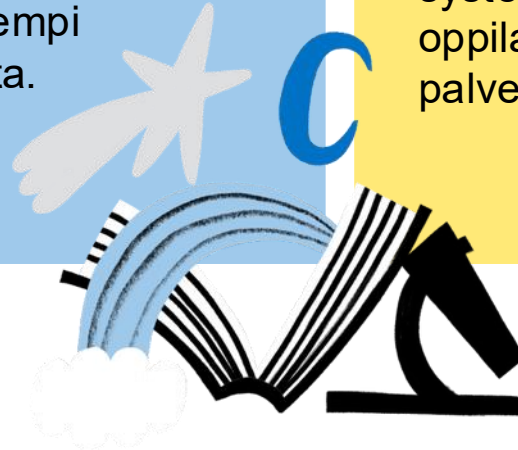
Yhteistyö aihekohtaisesti; Ymmärrystä voidaan viedä yhteistyöhön muiden palvelujen kanssa toiminnallisissa ja sisällöllisissä kysymyksissä esim. turvallisten siirtymien ja koulu/päiväkotireittien suunnittelussa laajempi näkemys tarpeellista.

HALLINNON TASO

Tasa-arvoisen palveluverkon suunnittelussa segregaatien tunnuslukujen seuranta ja perusopetuksessa oppilaaksiottoalueiden tarkoituksenmukaiset muutokset.

Kaupunkiyhteinen yhteistyö palveluverkkosuunnittelussa sekä segregatioverkostossa.

Aluerakentamisen ja asuntopoliittisen ohjauksen systemaattinen yhteistyö oppilaaksiottoalueiden ja palveluverkon suunnittelussa.

4. Työpaketti

**Osallisuuden ja viestinnän vahvistaminen
varhaiskasvatuksen / koulun ja kodin sekä
toimialojen ja 3. sektorin yhteistyöllä**

Osallisuuden ja viestinnän vahvistaminen koulun ja kodin sekä toimialojen yhteistyöllä 1/2

Hankkeessa keskitytään kodin ja koulun/varhaiskasvatuksen välisen osallisuuden ja viestinnän parantamiseen sekä koulujen sekä lapsiperheiden palvelujen maineeseen. Toimialojen välistä yhteistyötä jatketaan sekä toimialojen, perheiden sekä kolmannen sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä pyritään parantamaan. Tavoitteena on alueellisesti voimaannuttavien naapurustojen luominen, sujuvien opintopolkujen esiintuominen sekä alueiden ja koulujen vetovoiman kasvattaminen.

Pilottialueina Helsingin kaupunkiuudistusalueet.

Osallisuuden ja viestinnän vahvistaminen koulun ja kodin sekä toimialojen yhteistyöllä 2/2

1. **Opinpolun tilannekuvan hahmottaminen** siitä, mitä ja missä kohtaa kaupungilla tehdään nyt opinpolkuihin vaikuttavia toimia.
2. **Pilottialueiden tilannekuva perheiden tarpeista ja lähtökohdista** yhteistyössä perheiden kanssa.
3. Kaupunkiyhteinen, **palveluiden välisen yhteistyön, vuorovaikutuksen ja positivisen viestinnän mallintaminen**. Mitkä kaikki palvelut tarvitaan yhteistyöhön sujuvan opinpolun mahdollistamiseksi viestinnästä, osallisuuteen ja palvelujen toimintaan. Miten perheiden kanssa rakennetaan eheitä alueellisia ja sitouttavia opinpolkuja.
4. **Kotien ja palveluiden yhteistyön toimenpiteiden etsintä ja toteutus pilottialueilla**. Mitkä ovat oikeat paikat, tavat ja aika yhteistyölle kotien ja palveluiden välillä.

Koulutus 2030 strategian 5 tavoitealuetta ohjaavat hankkeen toimenpiteitä:

Helsinki oppii –
Tulevaisuuden
taidot 2024

Hankkeessa kerättyjä kokemustietoja ja niiden pohjalta valitut toimenpiteet

Pilottialueet:
Mellunkylä ja Malmi
v. 2024–2025

HUOLTAJIEN NÄKEMYKSIÄ

Asuinalueen lapsiperhepalvelut koettiin yleisesti olevan hyvät ja lähellä. Avoin varhaiskasvatus koettiin tärkeäksi.

Tärkeimmiksi asioiksi päiväkodissa ja koulussa mainittiin:

- Turvallisuus
- Pysyvyys – henkilökunnan, rakennusten ja lasten ryhmien
- Hyvä ja rehellinen keskustelu-yhteys henkilökunnan kanssa
- Pätevä osaava henkilökunta

TOIVE: Lisää yhteistä keskustelua päiväkotien ja koulujen kanssa

Kyselyyn vastasi 51 huoltajaa kaupunki-uudistusalueiden 4:ssä leikkipuistossa 6/2024

YKSIKÖISTÄ TUNNISTETUT ERIIYTYMISEEN LIITTYVÄT ILMIÖT

- Varhaiskasvatukseen kiinnittymättömyys ja poissaolot
- Kielitaidon vajeet
- Henkilöstön erityisosaamisen vaateet
- Lasten ja vanhemmuuden tuen tarve
- Sosioekonomiset haasteet
- Palveluverkon ulkopuolisuus
- Perheiden päiväkotivalintoja ohjaavat mainetekijät
- Perheiden kohtaamisten vähäisyys

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan kysely + haastattelut 18 hlö. Lisäksi TP-varhaiskasvatusyksiköiden suunnitelmien tarkastelu syksy 2024 & kevät 2025.

HANKKEEN TOIMENPITEET ALUEILLA JA YKSIKÖISSÄ

- Kodin ja koulun/varhaiskasvatuksen välisen osallisuuden ja viestinnän vahvistaminen

- Tiedon kulun vahvistaminen
- Arvostavan kohtaamisen vahvistaminen
- Yhteisöön kiinnittymisen vahvistaminen

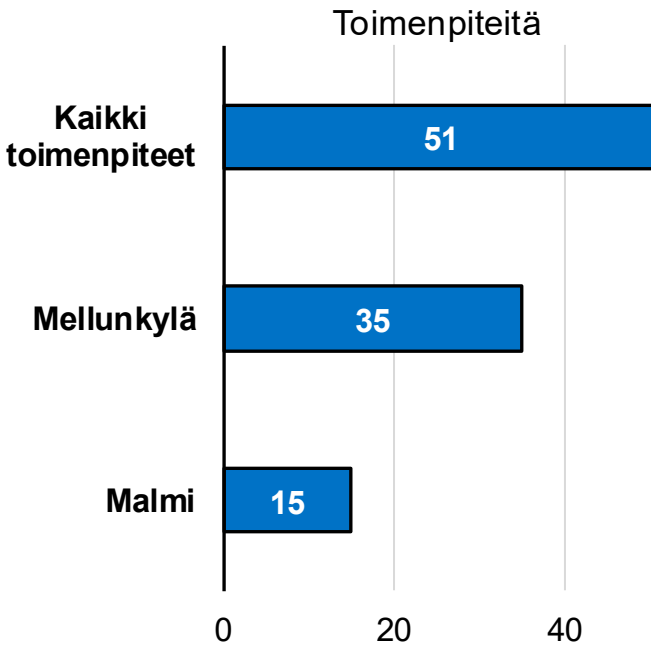
- Toimialojen, perheiden ja 3. sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä edistetään:

- Helsingin mallin osallistavalla kulttuurityöllä
- Erätauko -koulutuksilla henkilökunnalle

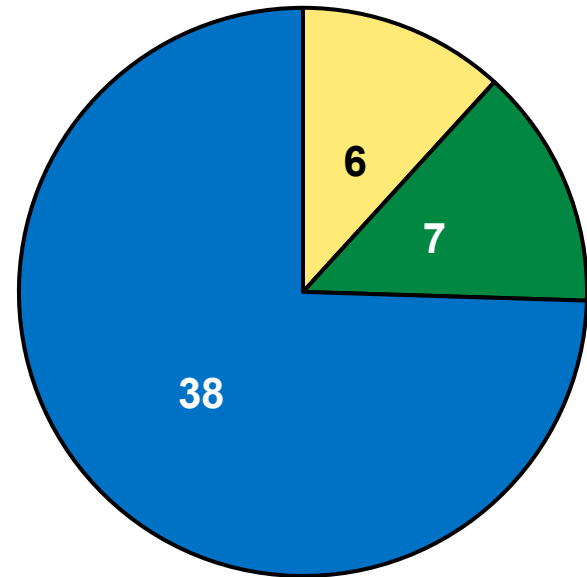
Positiivisen maineen vahvistaminen:
Keskenään yhtä kiinnostavat yksiköt

Osallisuuden ja viestinnän vahvistaminen koulun ja kodin sekä toimialojen yhteistyöllä pähkinäkuoressa

Hankkeen lähtökohtana oli, että pilotit tehdään tarvelähtöisesti kiinnostuneiden yksiköiden kanssa

Helsinki

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

- Tiedon kulun vahvistaminen
- Kohtaamisen vahvistaminen
- Yhteisöön kiinnittyminen

MUKANA:

3 648

Lasta/oppilasta/
perheenjäsentä

26

Yksikköä

19

Päiväkotia

7

Koulua

79 %

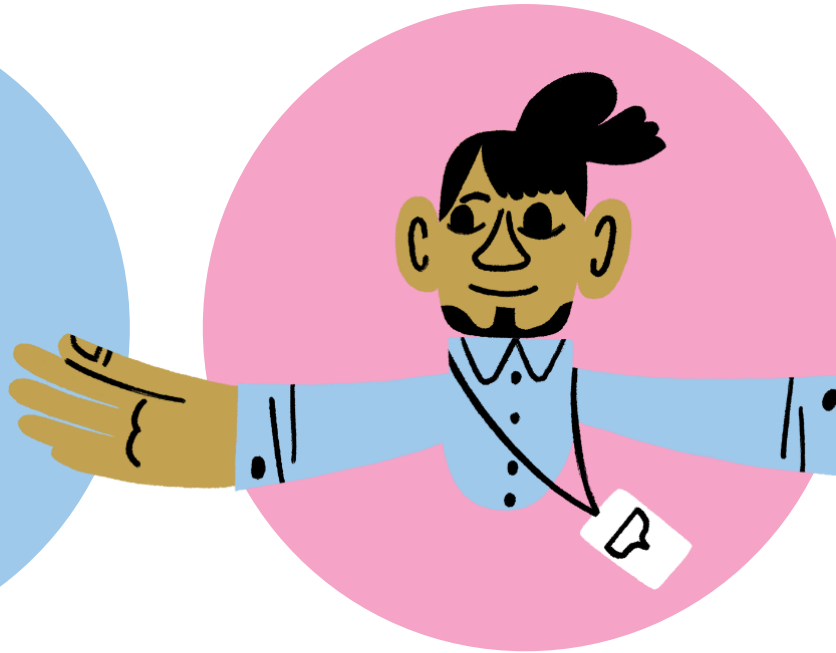
Alueiden
yksiköistä

Johtopäätökset

Avoimuus ja selkeys viestinnässä tuo toiminnan lähemmäs huoltajia

Toiminnan viestimisestä selkeästi ja
ilon kautta välittää arvostusta
palveluun ja yksiköihin

Luottamus rakentuu kohtaamisista

Välittävä, läsnäoleva vuorovaikutus
vahvistaa sitoutumista
palveluyksikköön
Erätauko -opit käyttöön
vanhempainilloissa

Kulttuuri yhdistää

Yhteisöllisyyttä tukevat toiminnan
sisällöt (Helsingin malli) vahvistavat
huoltaja-, palvelu-, toimiala- ja
kumppanuusyhteistyötä

Tiedonkulun vahvistaminen - Mitä tehty?

HENKILÖSTÖN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Viestintäkäytänteiden levittäytymisessä auttaminen keskustelemalla yksiköiden kanssa rakenteista ja siellä työskentelevien ammattilaisten työtehtävistä.

Osaamisen kehittäminen:

Koulujen ja päiväkotien näkökulmasta seuraavat työntekijäryhmät voisivat tukea viestintäosaamista.

Koulu: monikielinen ohjaaja, kouluvalmentaja
Päiväkot: sosionomi, monikielinen ohjaaja

VIESTINNÄN TUKIMATERIAALI

Toteutettu tukimateriaali hyvään huoltajaviestintään:

- Vahvistetaan tiedonkulkua kodin ja koulun/ varhaiskasvatuksen välillä.
- Materiaali käyttöön osana kirjallista viestintää mm. Wilma-viestintä ja sähköpostit.
- Selkeäkieliset, muokattavat esimerkkipohjat.

Varhaiskasvatuksen kuvasanasto (OPH)

auttamaan henkilöstön ja lapsen huoltajien keskustelua erityisesti silloin, kun heillä ei ole yhteistä kieltä.

Toteutettu **Tervetuloa - paketti**, jossa selkeällä kielellä muokattava tiedotepohja päiväkodin toiminnoista.

MUKANA:

4
Päiväkotia

2
Koulua

18 %
Alueiden yksiköistä

Kohtaamisten vahvistaminen - Mitä tehty?

HENKILÖSTÖN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Erätauko (dialogisten menetelmien) koulutustilaisuuksien järjestäminen pilotti-alueiden päiväkotien henkilökunnalle

Osaamisen kehittäminen:

Koti - päiväkoti yhteistyössä kohtaamisen merkitystä ja dialogia arvostetaan, ymmärrys huoltajien huomioimisesta nähdään tärkeänä ja siihen panostetaan.

TUKIMATERIAALI

Tukimateriaali arjen kasvokkain kohtaamiseen

- Pilotoitu vinkkikortti, jossa kuvataan, mitä huoltaja-kohtaamisissa tulee varmistaa.
- Lisää ymmärrystä arjen osallisuudesta ja ohjaa pohtimaan konkreettisia keinoja edistää osallisuuden kolmea tekoa.

Vinkkikortista A4 kokoinen huonetaulu päiväkotiryhmien seinälle avoimena viestintänä perheille toimien muistutuksena vuorovaikutuksen merkityksestä.

MUKANA:

6
Päiväkotia

1
Koulua

21 %
Alueiden yksiköistä

Yhteisöön kiinnittymisen vahvistaminen - Mitä tehty?

HENKILÖSTÖN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

**Erätauko- fasilitaattori-
koulutuksien järjestäminen
henkilökunnalle**

Osaamisen kehittäminen:

Henkilöstön valmiudet
dialogisten vanhempainiltojen
järjestämiseen.

3.SEKTORIN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

**Helsingin mallin
osallistava kulttuurityön**
kautta taidetta osaksi
varhaiskasvatuksen ja
koulun perustoimintaa

Malmi - Q-teatteri (8 lk)

Mellunkylä - Maria Baric
Company (5-8v)

Helsingin tanssiopisto (3-5v)

Lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen:

Väestöryhmien väliset
positiiviset kohtaamiset
lisääntyvät taidevälitteisesti
kaupunkiuudistusalueilla.

**Tervetuloa perheet –
toiminta** Hiljan maahan
muuttaneiden perheiden
kohtaaminen.

Monikulttuuristen
järjestöjen rooli koulun ja
kodin välisen yhteistyön
mahdollistamisessa.

MUKANA:

19
Päiväkotia

7
Koulua

79 %
Alueiden
yksiköistä

Mitä opimme?

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

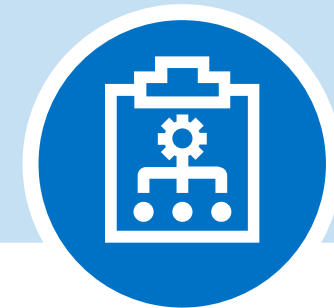
- **Osaamisen ja johtamisen kehittäminen**
Tukea tiedon jakamiselle yli yksiköiden tarvitaan.
- **Kehittämistyölle aikaa**
Ajan puute todettiin useissa yksiköissä haasteena lähteä mukaan sisäisen toiminnan kehittämiseen. Esim. viestinnän vahvistamiseen.
- **Erätauko –menetelmän käytön tukeminen**
Käytännön esimerkit, muilta oppiminen. Kohtaamisten asiasisällöt oltava lähellä huoltajien tarpeita.

YHTEISTYÖ

- **Koordinointiapua palvelunohjaukseen**
Kulttuuriyhteistyössä sekä yksikön ja huoltajayhteisön yhteensaattamisessa tarvitaan koordinointiapua (Kasko).
- **Yhteistyön helppous kiinnostaa**
Ulkopuolelta tuleva yhteistyötoiminta helpottaa yksikön arkea.

KOHTAAMINEN

- **Luottamus yhteisöön rakentuu kohtaamisista**
Miten yksiköt hyödyntävät huoltajien kohtaamisten paikkoja ja mahdollistavat aikaa tutustua?
- **Sitoutuminen**
Toimintakulttuurin muutoksessa tarvitaan sitoutumista ja yhteinen tahtotila eri hallinnon tasoilla.

Toimenpide-ehdotukset: osaamisen kehittäminen

YKSIKKÖTASO

Eri vuorovaikutus menetelmien osaamisen vahvistamista, harjoittelua ja jakamista

- Käytännön esimerkit, muista yksiköistä oppiminen. Kohtaamisten asiasisällöt oltava lähellä huoltajien tarpeita ja kysymyksiä.
- Yksiköissä voidaan tukea yhteistä ymmärrystä mm. kuvamateriaalin avulla
- Tarvitaan ohjeet, jonka mukaan voidaan maksaa palkkio toisessa yksikössä tapahtuvasta avusta esim. vanhempainillan fasilitointi

PALVELUN TASO

Resurssien ja osaamisen jakaminen ja varmistaminen tasapuolisesti:

- Aluepäälliköt keräävät koonnin aluetason osaamisesta ja välittävät tiedon koulutustarpeesta aluetasolla
- tiedotteita eri kielillä
- kuvitusta tiedotteisiin

Ajan vapauttaminen yksiköiden toiminnan kehittämiseen kumppaneiden avulla. Esim. Kulttuuritoimija järjestämään toimintaa yhteistyössä yksikköön ja osa henkilöstöstä samalla suunnitteluhetkeen.

HALLINNON TASO

Resurssien ja koordinoinnin varmistaminen yhteisiin koulutustarpeisiin

Toimenpide-ehdotukset: yhteistyön vahvistaminen

KASKON SISÄISTEN PALVELUIDEN KESKEN

Koulun ja päiväkodin välinen yhteistyö

- Koulun ja oppilasalueen päiväkodin yhteiset tilaisuudet esim. Vanhempainillat/aamut ja alueen palveluihin liittyvät tilaisuudet

Alueen päiväkotien välinen yhteistyö

- Alueen päiväkotien yhteiset esim. Tapahtumat, tilaisuudet, aamukahvit, vanhempien yhteentuominen

TOIMIALOJEN PALVELUIDEN VÄLILLÄ

Huoltajatilaisuuksiin toimialojen muiden palveluiden kutsuminen

- Esim. kirjasto auttamaan kirjastokortin hankinnassa tai Helsinki-info kertomaan tukipalveluistaan

Myönteinen viestintä ja palvelunohjaus alueen muihin palveluihin

- Palveluissa kerrotaan myönteisesti alueen muista palveluista

Toimialojen välisen palvelunohjauksen koordinoija, joka vastaa palveluiden välisen yhteistyön toteutumisesta.

KUMPPANEIDEN KANSSA

Kumppani auttamaan yksiköitä toiminnallisten kohtaamis-tilaisuuksien järjestämisessä ja yksiköiden tavoitteiden saavuttamisessa

- esim. suomenkielinen teatteritoimija vahvistamaan lasten kielitaitoa

Koordinointiapu varmistamaan toiminnan yhdenvertaisuus esim. kulttuurityön ja yksiköiden yhteensaattamiseksi pedagogisen asiantuntijan tukemana.

Toimenpide-ehdotukset: kohtaamisen vahvistaminen

VUOROVAIKUTUKSEN VAHVISTAMISEN TAVAT JA TILANTEET

Arjessa: Vinkkikortin kohtien käyttäminen päivittäisissä huoltaja-kohtaamisissa esim. Sen sijaan, että sanoisi "ei mitään kummenpaa", sanookin "X keskittynyt kivasti katselemaan kirjaa".

SITOUTUMINEN

Johtamisen käytänteet: Onni -keskusteluissa huoltajakohtaamisten laatu otetaan vuosittain esille henkilöstön kanssa

Helsinki

KESKUSTELUT PERHEEN KANSSA

Ottaa esille positiivisesti opinpolun vaiheita, alueen palveluita tukemaan opinpolkua sekä keskustella mahdollisista huolista palveluissa tai opinpolulla
Oppilaitoksen ja alueen myönteisen viestinnän paikka

Monikieliset ohjaajat, S2-opet, kouluvalmentajat, sosionomit ja kuraattorit apuna

- tiedotteita eri kielillä
- kuvitusta tiedotteisiin (muut kuin Wilmatiedotteet)
- personoidumpaa viestintää niiden kanssa, joita wilma tai portfolio eivät tavoita (puhelut ja reppulaput)
- Vanhempainaamut/tuokiot
- Kumppaneiden tapahtumat ja niihin ohjaus

VANHEMPAINILAISUUDET

Dialogisten vanhempain-tilaisuuksien järjestäminen säännöllisesti

Aiheet tarvelähtöisesti perheitä ja yksiköitä koskettavia

Toiminnallisuuteen kytkeytyviä tilaisuuksia, joissa epä-muodollinen kohtaaminen on mahdollista esim. yhteinen tanssihetki huoltajien ja lasten kanssa

Erätauco-käytänteiden vaikuttavuuden seuranta

Toimenpide-ehdotukset: 3.Sektorin, toimialojen ja palveluiden yhteistyö

Tarveperusteisen rahoituksen käytössä voitaisiin hyödyntää enemmän kumppanuuksia 3. sektorin toimijoiden kanssa. Erityisesti kulttuuri- ja taidealan toimijat voisivat parantaa kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, tukea kulttuuriin, yhteisöjen rakentumista ja helpottaa vuorovaikutukseen pääsyä sekä vuorovaikutus-tilanteita kotien ja päiväkotien/ koulujen kanssa.

Esim. vanhempainiltojen tai tilaisuuksien yhteyteen voitaisiin pyytää toimijoilta tukea mukavaan yhteiseen vuorovaikutukseen ja "jään murtamiseksi".

3. sektorin avustusten jaossa voitaisiin huomioida kaupunkistrategiaa parhaiten toteuttavat aihepiirit ja tukea toimijoita yhteistyöhön toimialojen palvelujen kanssa.

Harrastamisen suomen mallin toimenpiteiden tarkistaminen ristiin esim. TP-rahoituksella tai koulun oman toimintasisällön sekä nuoriso- ja liikuntapalveluden sisältöjen kanssa.

→ Tavoitellaanko lisää samoja sisältöjä ja volyymia muutamiin painopisteisiin vai lisää variaatiota, jota eri osapuolet voivat yhteistyössä tuottaa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisääminen palveluihin ohjautumiseen esim. säännönmukaisella neuvonnalla ja ohjauksella sekä saattelemalla perheitä/lapsia palveluihin niin kasvatukseen ja koulutuksen palveluista toisten toimialojen palveluihin kuin yksityiselle puolellekin, sekä toisinpäin. → erityisesti monikielisten ohjaajien, koulunuorisotyön, neuvolan ja opettajien rooli viestimisessä ja luottamuksen rakentamisessa sekä ymmärryksen luomisessa tärkeää.

Tunnistettuja haasteita ja ratkaisuja

Haasteita

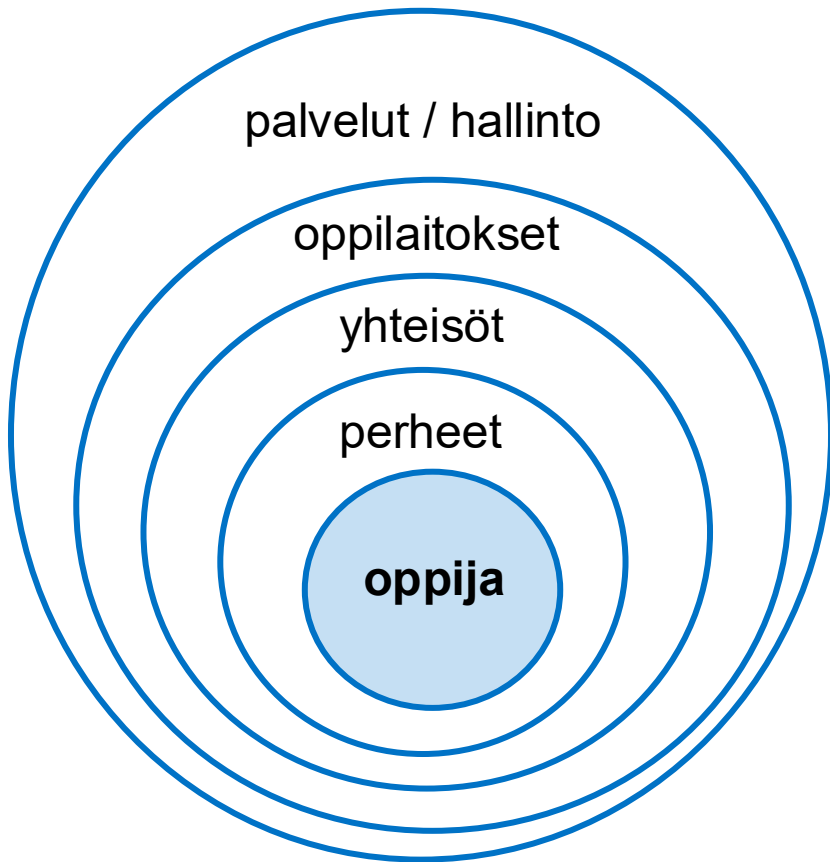
- Koulu ei voi yksin ratkaista koulusegregaation haastetta
- Perusopetuksen kouluasteella koulusegregaation ehkäiseminen on jo vaikeaa, lieventäminen onnistuu. Varhaiskasvatuksessa perheet tekevät muuttopäätöksiä ja opinpolun päätöksiä jo lasten ollessa alle 3-vuotiaita.
- Vetovoimatekijöinä tunnistettujen lasten ja nuorten palvelujen kokonaisuus on sirpaleinen ja väliinputoajaryhminä tunnistettu 10–13-vuotiaat.
- Palveluihin (ml. painotetun opetuksen linjat) löydetään satunnaisesti, tieto ja ymmärrys ei saavuta vastaanottajiaan.

Ratkaisuja

- Asuinalueilla opinpolun ja kaikkien lapsiperheiden palvelujen laatu/vetovoima/pitovoimatekijöitä tarvitaan ja sitouttamaan perheitä luottamuksen kautta palveluihin
- Varhaiskasvatuksessa, leikkipuistoissa ja neuvolassa yhteisöjen hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja "liimaa" vahvistamalla ja mainetyöllä voitaisiin puuttua jo varhaisiin kehityskulkuihin kuten alueen tai koulun väistämiseen (koulusegregaation ennaltaehkäisy).
- Julkisen, yksityisen ja 3.sektorin yhteistyö ja ajantasaisen tilannekuvan välittäminen alueen palvelutarjonnasta ja kohderyhmistä perheille ja alueen toimijoille.
- Opettajien, kouluvalmentajien, monikielisten ohjaajien, koulunuorisotyön ohjaajien sekä muiden perheiden kanssa työskentelevien henkilökohtainen viestiminen tärkeää koska massaviestit eivät tavoita kaikkia

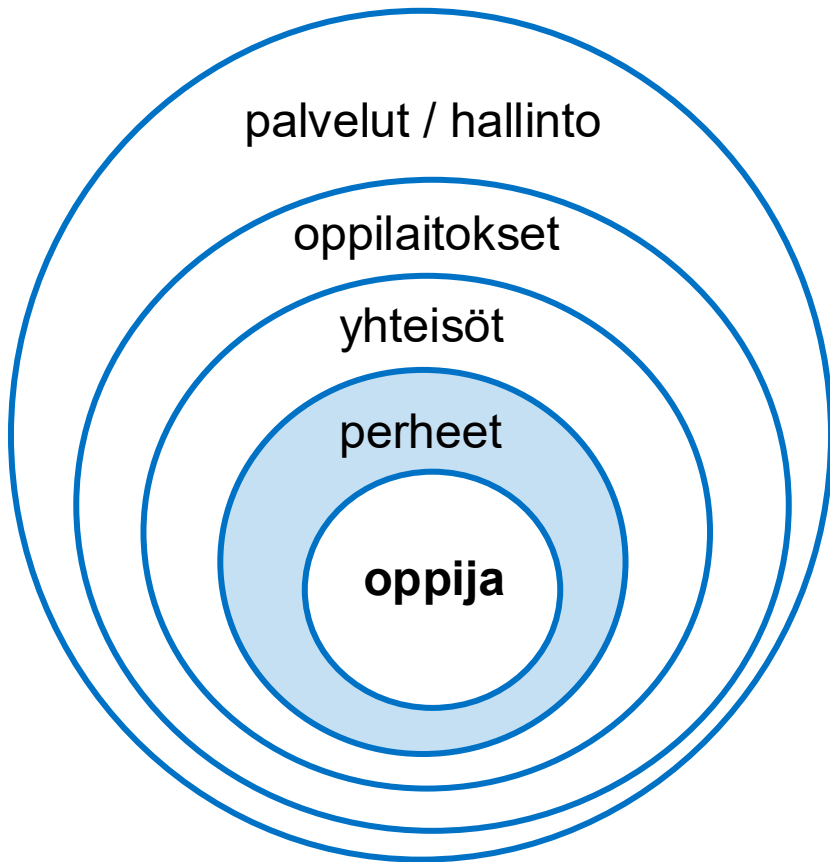
Toiminnan suuntaamisen mahdollisuudet opinpolun toimijoille 1/5

Oppija

- **Kaikkien yhteinen tavoite, intressi ja velvoite on huolehtia oppijan kasvun ja oppimisen tukemisesta.**
 - Lapset ja nuoret käyttävät paljon lähiympäristön palveluita, mutta heidän osallisuus ei ole systemaattisesti kaupungin toiminnan rakenteissa.
- mm. 10–13-vuotiaiden vapaa-ajan palveluiden puutteen ja avoimeen varhaiskasvatukseen tai varhaiskasvatukseen ohjautumisen ja osallistumisen säännönmukaisuuden haasteiden ratkaiseminen.

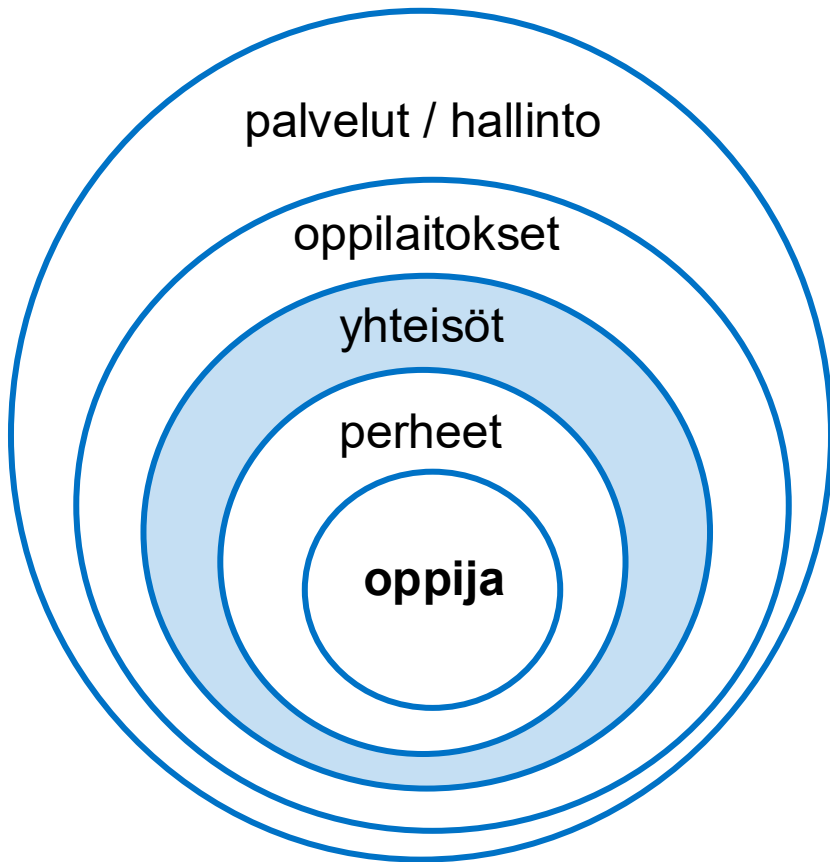
Toiminnan suuntaamisen mahdollisuudet opinpolun toimijoille 2/5

Perheet

- Perheiltä uupuu tietoisuus lähikoulun todellisuudesta ja kaupungin ja 3.sektorin alueella olevista lapsiperhetoiminnan palveluista.
 - mm. monikielisten ohjaajien rooli opinpolun tasa-arvon edistäjinä.
 - Alueellisesta opinpolusta ja kouluista kertominen huoltajille varhaiskasvatusyksiköissä mahdollisimman varhain jo ennen esiopetusta.
 - Huoltajakohtaamisten esim. vanhempaintapaamisten hyödyntäminen asuinalueiden palvelutoiminnan esittelemiseksi.

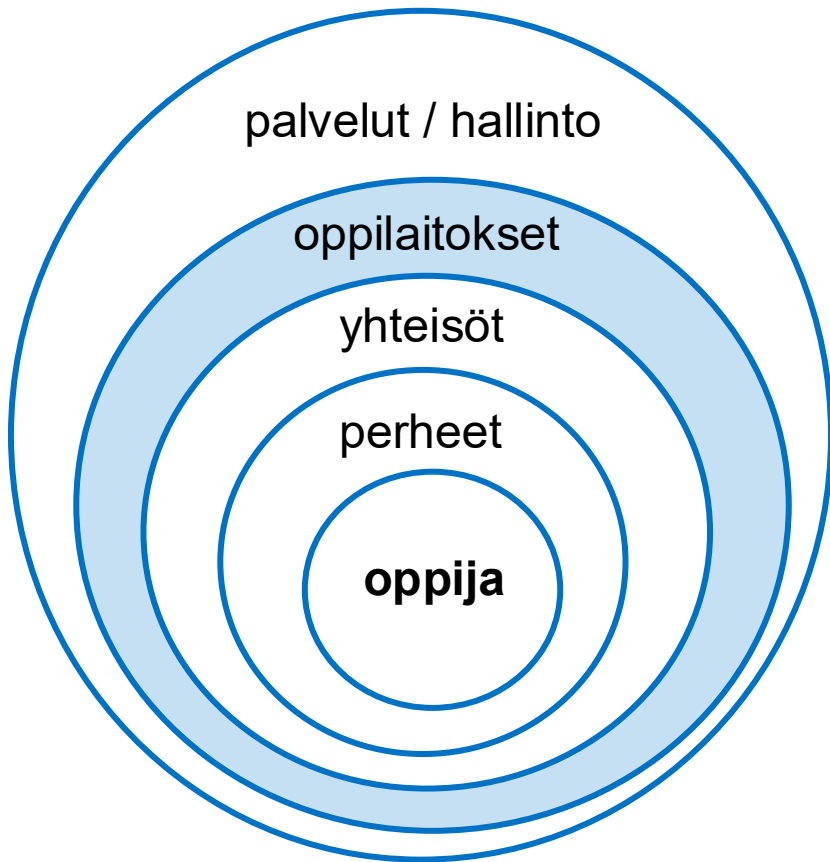
Toiminnan suuntaamisen mahdollisuudet opinpolun toimijoille ^{3/5}

Huoltajayhteisöt ja naapurusto

- Toistuvaksi tarkoitettu yhteisöä synnyttävä ja ylläpitävä toiminta vanhempien kanssa uupuu.
 - mm. kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan Helsinki-mallin osallistavan kulttuurityön (toistuva avustusrahoitus) hyödyntäminen yhteisöjen luomiseen ja ylläpitämiseen.
 - Vanhempien aloitteellisen oppilas- ja vanhempiyhteisöä synnyttävän toiminnan laajentaminen ja tukeminen.

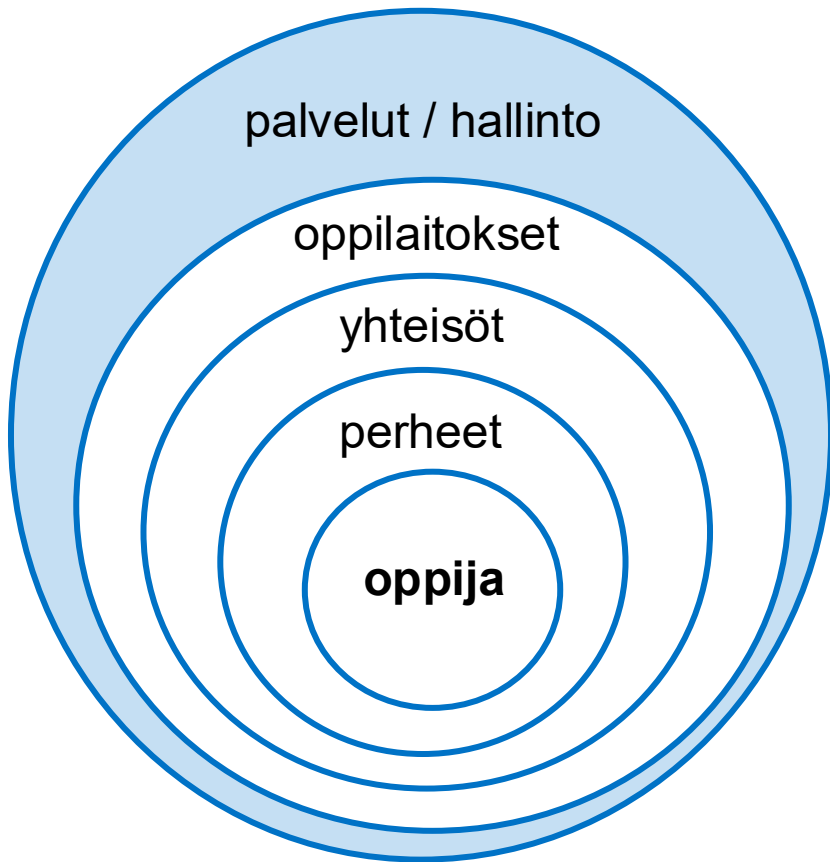
Toiminnan suuntaamisen mahdollisuudet opinpolun toimijoille 4/5

Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset

- Tällä hetkellä ei ole olemassa systemaattista vanhempainyhteisöjen tukemisen mallia.
 - mm. keskeisten ammattilaisryhmien (varhaiskasvatuksen sosionomit, monikieliset ohjaajat, koulunuorisotyö, kouluvalmentajat) osaamisen hyödyntäminen.
 - Ilmiölähtöiset/ teemalliset/ alueelliset vanhempainillat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan sekä sosiaali-, terveys- ja pelastuksen toimialan palvelujen kanssa yhteistyössä.
 - Palveluohjaamisen osaamisen vahvistaminen ja ajan sekä resurssien kohdentaminen.

Toiminnan suuntaamisen mahdollisuudet opinpolun toimijoille 5/5

Helsinki

Toimialojen palvelut ja hallinto, 3. sektori

- Toimialat tekevät päällekkäistä työtä segregaaation vähentämiseksi. Yhteinen ongelmanratkaisurakenne puuttuu.
 - mm. Olemme etsineet ja löytäneet vanhempainyhteisöjen uudelleen muotoutumiseen mahdollisia kumppaneita toimialan sisältä ja muilta toimialoilta. Osa näistä potentiaalisista kumppaneista tekee yhteistyötä 3.sektorin/ järjestökentän kanssa.
 - mm. Kannelmäen vanhempien toive oli saada kaupungilta käyttöön tila, jossa käydä läpi lapsien välisiä konflikteja ja ehkäistä uusien syntymisiä.
 - Toimialayhteinen tilojen tarjoaminen.

Mitä seuraavaksi?

Koulusegregaation ehkäisemisen tavoitetilä

Sitoutuminen

Segregaation ehkäisemistä ja kaupunkiuudistusta koordinoidaan ja toteutetaan joka toimialalla

Yhteistyö

Alueilla toimivat yhdistykset, järjestöt ja yritykset aktiivisesti mukana

Kaikkien toimialojen **osaaminen ja verkostot** ovat käytössä

1. Ensin tarvitaan eri toimialojen kesken jaettu syvällisempi **ymmärrys** koulusegregaatiosta ja ajattelutavan muutos siihen, että jokainen voi tehdä muutosta. Yksittäiset toimintamallit eivät toimi pidemmän päälle eriytymisen ehkäisemiseen.

2. Tahtotila

tehdä yhdessä, jotta resursseja, hankkeita, tilaisuuksia kohdenne taan tehokkaasti alueille

Tavoite ja seurantamittarit

asetetaan konkreettisesti ja samanaikaisesti

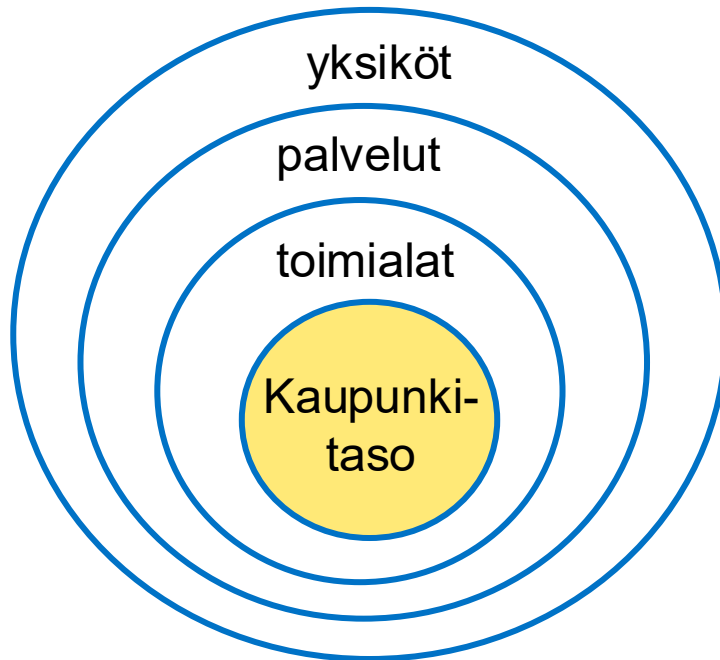
Mitä olisi hyvä ymmärtää koulusegregaation ehkäisyssä

Koulusegregaatio **koskettaa** suoraan tai välillisesti **jokaista** opinpolun palveluissa kulkevaa lasten ja nuorten perhettä.

- Kaupungin lukuisilla palveluilla ja asuinalueen ominaisuuksilla sekä tarjoumilla on merkittävä rooli koulusegregaation ehkäisemisessä: kaikki lapsiperheille sopivat tarjoumat ja palvelut asuinalueilla voivat olla **vetovoimatekijöitä**. Erityisen tärkeää on, että alueilla arki ja palveluissa perustyö sujuu sekä asukkaiden toiveet tarpeeksi hyvään elämään ja palveluille täyttyvät.
- Vuoropuhelun edistäminen palveluiden ja perheiden välillä sekä väestöryhmien välillä on tärkeää, jotta **luottamus** palveluihin ja asukkaiden välillä vahvistuu ja **sitoutuminen** asuinalueisiin ja palveluihin kasvaa.
- **Epäkohtien korjaaminen** mahdollisimman nopeasti alueilla, palveluissa sekä väestöryhmien tasa-arvon välillä tärkeää.
- **Resursoinnin kaksi puolta**: Heikommin pärjääville kaupungin lisäresursseilla tehtävät toimet ovat tukea tasa-arvoiseen asemaan nousemiseen, parempiosaisille vetovoimatekijöitä ja extraa palveluissa ja alueilla pysymiseen.

Mitä koulusegregaation ehkäisemiseksi voidaan tehdä eri hallinnontasoilla 1/4

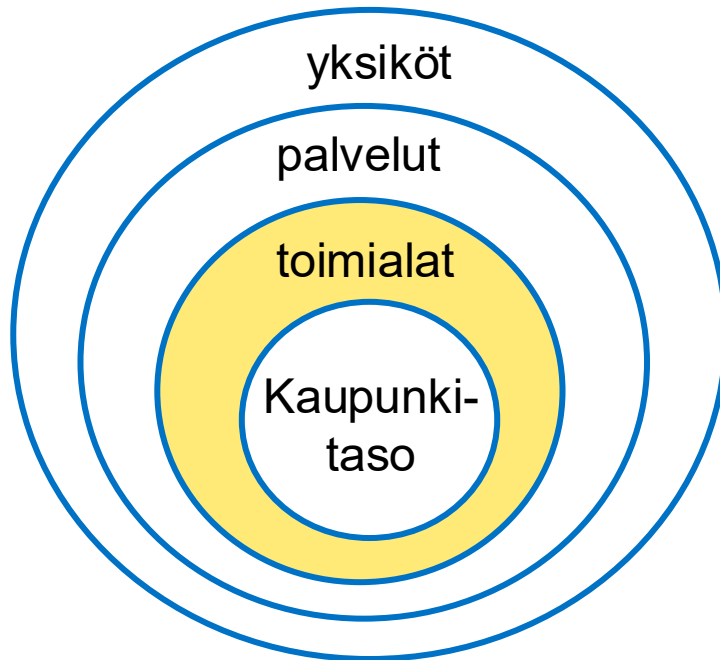
Kaupunkiyhteinen

- Strategisten painopisteiden ja toteutuksen priorisointien asetanta (strategiaohjelman ja strategiakaudella esim. talousarviotavoitteiden avulla).
- Toimialojen yhteiskoordinaatio ja tiedolla johtaminen strategisten painopisteiden toteutukseen sekä kaupunkitasoisiin/useamman toimialan kattaviin ilmiöihin ja alueiden välisiin eroihin puuttuminen työryhmätyöllä.
- Resurssien jaon toimintaperiaatteiden luominen, edellytysten luominen myönteiselle erityiskohtelulle ja rahoitukselle.
- Vaikuttavuuden seuranta ja uusien priorisointien/painopisteiden asetanta tavoitteiden edistymisen mukaan.

Mitä koulusegregaation ehkäisemiseksi voidaan tehdä eri hallinnontasoilla 2/4

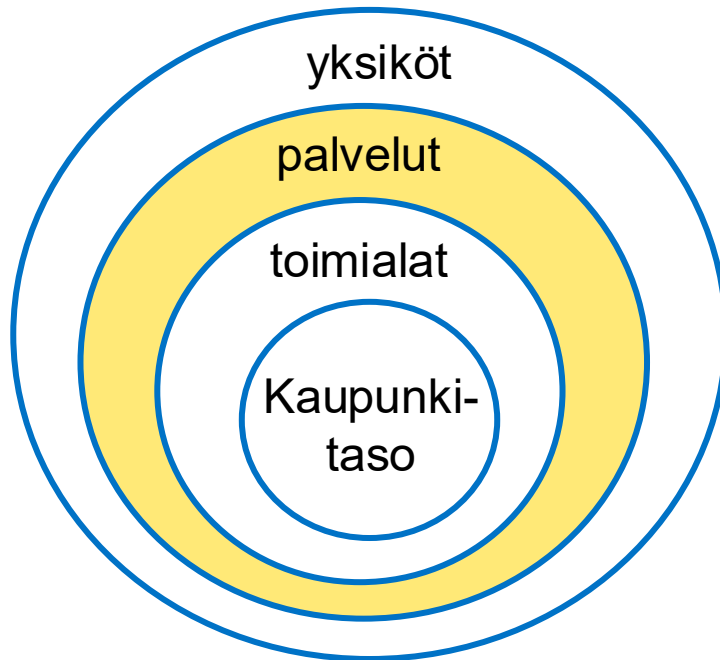
Toimiala

- Resursoinnin ohjaus toimialan toimintoihin
- Tiedolla johtaminen, priorisointien/tavoitteiden asetanta alueellisiin ja toimialan substanssin/kohderyhmien ilmiöihin
- Skaalattavat toiminnot ja yhteistyön varmistaminen toimialojen palvelujen välillä
- Palvelujen välinen koordinaatio/ johtamisen toimenpidemallien varmistus
- Vaikuttavuuden seuraaminen ja priorisoinnit tavoitteiden edistymisen mukaan

Mitä koulusegregaation ehkäisemiseksi voidaan tehdä eri hallinnontasoilla 3/4

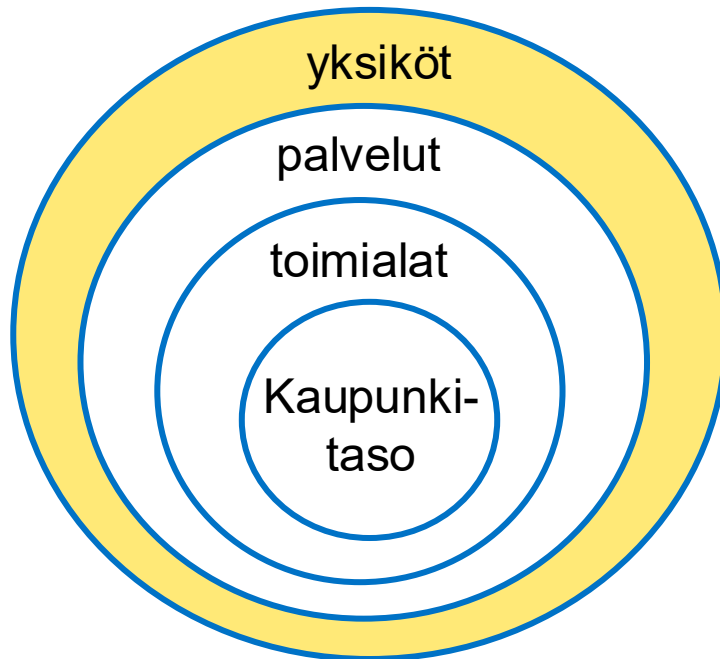
Palvelut / alueet

- Tiedolla johtaminen palveluissa/alueella
- Toiminnan ohjaus palveluissa & toiminnan pysyvyyden varmistaminen toimintarakenteissa
- Palveluyhteisten toimenpiteiden asettaminen, toteutuksen varmistaminen ja seuranta
- Hyvien toimintakäytänteiden saattaminen/varmistaminen/levittäminen rakenteissa (alueilta toisille, palveluista toiseen)
- Tiedon välitys operatiivisesta toiminnasta johtoon
- Yhteistyön varmistaminen palveluista toiseen (toimialan sisällä ja toimialojen välillä)

Mitä koulusegregaation ehkäisemiseksi voidaan tehdä eri hallinnontasoilla 4/4

Toimijat / yksiköt

- Tiedolla johtaminen yksikkötasolla, yksikön omien haasteiden ja toimintaympäristön tunnistaminen
- Resurssien jako ja toimenpiteiden toteuttaminen käytännön tasolla yksiköiden priorisoitujen haasteiden mukaisesti
- Yhteistyöpaikkojen kokeilu ja etsiminen toimialarajojen yli/ 3.sektorin kanssa sekä hyvien käytänteiden esiintuominen palvelutasolle (esim. aluepäälliköille) sekä yksiköiden välillä.
- Tiedon välitys havaituista ilmiöistä ja palvelujen koordinointiin/ alueatasolle (ns. ennakoititieto johdolle ja nopea reagointi) sekä yksiköiden välillä

Tärkeimmät yhteiset painopisteet

1. Asukas- ja palvelulähtöisyys: Mitä pitää saada aikaan eli **yksilöiden tarpeiden** "kohinasta" yleistettävyyksien löytäminen ja **järjestelmän tarpeet** tuottaa/järjestää esim. lasten oppimista
2. Tarpeisiin vastaaminen ja haasteiden ratkaisu: Tarkat tavoitteet ja asiat, jotka laitetaan ensin kuntoon (priorisointi)
3. Luottamuksen ja osallisuuden vahvistaminen (esim. kohtaamisten laatua parantamalla)
4. Yhteistyö eri osapuolien välillä

Huomiot

- Perheiden toiveet yhteneväisiä
- Haasteet vaihtelevat palveluyksiköittäin: esim. yksin tietopohjasta ei voida juontaa yhteneväisiä toimenpiteitä ja ratkaisuja yksiköille.
- Ratkaisut asuinaluekohtaisia tai yksikkökohtaisia: ohjaus ja seuranta tulee olla hyviä käytänteitä keräävää, seurannan mittarit asetettava juurisyihin.

"Kaikkien koulu"

Koulu- ja opinpolun segregaation ehkäisemisen hanke
"Kaikkien koulu" vuosina 2022–2025

Hankkeen verkkosivut: [KAIKKIEN KOULU – Helsingin kaupunkiyhteinen koulusegregaation vähentämisen toimintamalli - Helsinki oppii - Helsingin kaupunki](#)

Jenni Väliniemi-Laurson
Projektipäällikkö/Tutkija
jenni.valiniemi-laurson@hel.fi

p. 09 310 36393
Kaupunginkanslia
Helsingin kaupunki

Lähteitä ja luettavaa 1/2

Bernelius, V. (2013)
Eriytyvät kaupunkikoulut: Helsingin peruskoulujen oppilaspohjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-272-530-1>

Bernelius, V. & Vilkama, K. (2019)
Pupils on the move: School catchment area segregation and residential mobility of urban families. Urban Studies.
<https://doi.org/10.1177/0042098019848999>

Bernelius, V. & Huilla, H. (2021)
Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-761-4>

Huilla, H. (2022)
Kaupunkikoulut ja huono-osaisuus.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-8000-1>

KARVI (2025)
Matematiikan ja äidinkielen taidot 6. luokan lopussa. Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2024.
<https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/matematiikan-ja-aidinkielen-aidot-kuudennen-luokan-lopussa>

Kosunen, S. (2016)
Families and the social space of school choice in urban Finland. Helsinki: University of Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0322-2>

Kosunen S, Juvonen S, Huilla S & Peltola M.(toim.) (2024). Koulu ja eriarvoisuus. Gaudeamus.

Lastikka, A-L, Arvola O, Kangas J & Haanpää M (2025). Avaimia yhteiseen ymmärrykseen — Kieli-, kulttuuri- ja katsomusinklusiivinen pedagogiikka

Lähteitä ja luettavaa 2/2

Oittinen, R., Peltola, M. & Bernelius, V. (2022)
"Mä tunnistan kaltaiseni, kun mä nään sen" – Etnografinen tutkimus kaupunkikoulun oppilaiden arkitodellisuuksien eriytymisestä. Terra 134 (1) 3–16.
<https://doi.org/10.30677/terra.108013>

Oittinen R, Bernelius V & Ramos Lobato I (2023. Tarveperusteisen rahoituksen tilannekatsaus. Kaikkien koulu - hanke.Helsingin kaupunki.
<https://www.hel.fi/static/kasko/perusopetus/tarveperusteisen-rahoituksen-tilannekatsaus-2023.pdf>

Peltola, M. (2020)
Everyday consequences of selectiveness. Borderwork in the informal sphere of a lower secondary school in the metropolitan area of Helsinki, Finland. British Journal of Sociology of Education 42 (1), 97-112
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01425692.2020.1861930>

Prix, I., Sirniö, O. & Saari, J. (2024)
Better close to home? Geographical and socioeconomic constraints on gendered educational transitions at the upper secondary level.
<https://doi.org/10.1016/j.rssm.2023.100879>

Thrupp, M., Seppänen, P., Kauko, J., Kosunen, S. (toim.) (2023)
Finlands Famous Education System. Unvarnished Insights into Finnish Schooling. Singapore: Springer.
<https://doi.org/10.1007/978-981-19-8241-5>

Helsinki